

БЪЛГАРСКИ КНИЖИЦИ.

ЧАСТЪ П.

1859. АВГУСТЪ

КНИЖКА ВТОРА

ИЗВЪСТІЕ (*)

Додѣ ми Българе-ти имахме само единъ “ Цариградски Вѣстникъ, “ равнодушно чювство е владѣяло у Българскый народъ. Откакъ излизе на свѣтъ Вѣстникъ “ Българія “ съ особно-то свое лукаво искусство направи да ся *раздразни* духъ-тъ на народа:

Това ИЗВЪСТІЕ ся даде намъ отъ достопочтенны-ты подписатели, за да го вмѣстимъ въ Книжци-ты, и да обіавимъ въ нѣсто-то дали предварително Г-ну Редактору Ц. Вѣстника, а той не боу го вмѣсти въ Вѣстникъ-тъ си.

Отъ само-то прочтеніе на тѣ-зи статіи ся разумѣва че главнѣ-то мѣрене на подписаны-ты е было да кажатъ причини-тъ за нѣщо-то

при всичко това обаче и неотбъгнж отъ да отвори една полемика за нѣкои въпроси между наши-ты учени и гоненія възъ другы-ты си събратія.

Тыя въпроси и противоположни-ти единъ на другы пята, кои-то дръжжтъ два-та на *вѣстника* додъ достигнжжъ, всякой знае; нъ понеже тія два вѣстника тука въ Цариградъ ся издавать и всякой отъ Редакторы-ты имъ иска да *уговорява* тукашны-ты Българы и съобщава, че ужъ *сгласно* съ тѣхъ и съ мнѣніе-то имъ пише, по нѣкогашъ и нѣкои статіи вмѣщавжтъ въ вѣстницы-ты си *изработени* отъ тѣхъ същи-ты, и тѣ прѣдставляватъ като за *чужды*; то слѣдва да ся каже и прогласи неизбъжно общо-то мнѣніе на всички-ты тука родолюбивы Българе, сир. на какво сж мнѣніе *Екзархово* ли или *Цанковое*.

предни-ти отъ тѣхъ бѣжж послѣдньо извѣстия че не сж благодарни отъ Вѣстникъ *Б л г р и ж*, за да не става веке, какъ-то е станжло до сега, ледоумѣніе, сумнѣніе, и криво претолкованіе за това нѣщо. А въ него-то время они сж идѣли за добро да обявятъ и свое-то особно мнѣніе за *ц а р е г р а д с к и й - т ѣ В ѣ с т н и к ѣ*, като откриватъ некрещено и чистосердечно, като истинни Българе, свое-то тепло желаніе за онова кое-то мыслятъ че е най-гольмо-то средство днесъ да напредува народъ-тъ ны въ умственн-то и нравственн-то си развитіе подъ благоаорителнж-тж сїятелнж сѣнка Царя и Господаря нашего Султана Абдуль-Меджида, и като казватъ че той Вѣстникъ ся не гръжилъ до нынѣ за да вджхне и развые такава чюства у народъ-тъ, и да помогне и той нѣщо за неговы-ты истинны интересы. То ще каже че ся жалуватъ отъ него наплаче за нѣчто ксе-то требвало да стори а не сторилъ. Въ тоя случай мыслмъ че Редакторъ-тъ на *Ц. Вѣстникъ* бы можилъ твърдѣ добрѣ да вмѣсти статіи-тж въ Вѣстникъ-тъ ся на да ся извини и оправн, като покаже съ прѣстъ дѣла-та кои-то бы ималъ извършени за Българско добро. Като тѣй, онъ трѣбваше да помѣсти въ Вѣстникъ-тъ си реченж-тж статіи коя-то му ся дала отъ томо почетены, лица аче послѣ да ся отговори и извини за колко-то бы напѣрилъ въ нежъ писано за него не добрѣ.

Нужда неизбежна е казваме, защото мнозина отъ Българіѣхъ пыгаты да ся научахъ за това ибчто, кое-то отъ истиннхъ освѣнхъ като ще да е любопытно за тѣхъ, право е да узнахъ и мнѣнхъ-то на тукашны-ты Българе, кои-то като отблизо вѣроятнхъ, чешъ да познаватъ и подобрь работы-ты, и така да можатъ да ся поведхъ на правый пхъ и разумъ.

Не съ намѣреніе за такова ибчто, а особно и просто показахъ нѣкои почтенны лица чрезъ « Цареградскый Вѣстникъ » съ едно извѣстіе къмъ Вѣстникъ « Българіѣхъ » неблагоудареніе-то си и неприеманіе-то му за папрѣдъ безъ да задахъ нѣкому си нѣкаквхъ причинхъ или да наложихъ мнѣнхъ-то си нѣкому ; а той вѣстникъ ся вѣружилъ и отговори съ единъ тврьдъ ипзкъ характеръ, като докачи честь-тж имъ, и отъ сега още може да баснослови и скроява такыва извѣстіа, какъ-то и въ брой 20 подъ имя на единъ Българинъ изказва такова мнѣнхъ.

То за това нека бядхъ спчкы-ты по вѣпъ Българе извѣстны за общо-то мнѣнхъ на подписанны-ты шесть лица, какъ-то и на всичкы-ты тука Българе, че; *Г. Екзархово-то мнѣнхъ не уважяватъ* зашто-то той до сега като не показа никаквхъ плодъ съ вѣстника си, а отъ нѣколко врѣмя е закачилъ и да защищава фанаріотизма и злоупотрѣбленія-та на Грьцко-то Духовенство и, на конецъ съ единъ рѣчь то е едно слѣпо орудіе та не струва и повечъ да говоримъ за него; а *Г. Цанково-то* не удобряватъ съвршенно, зашто-то той пакъ съ *праведно-то си* гоненіе на Грьцко-то духовенство за злоупотрѣбленія-та му и съ другы-ты си новины, ако ползува единъ пхъ Българе-ты, отъ другъ стражъ сиромахъ-тъ прхльстенъ, той гы нарани тврьдъ злѣ и повреди съ докачваніе-то на вѣрж-тж и съ насочваніе-то си къмъ неговый истинный Патріархъ — Папж — тж.

За доказателство на всичкы-ты тыя най прьво имаме да ка-

жемъ; че неговий вѣстникъ настана религиозенъ, сир. да говори повече за вѣрж-тж. *Зачто това? зачто-то той ся отъ това на много интересува. Само въ ней ли стоить *Българскы-ти интереси*, спорядъ както му е программа-та на вѣстника? и коя бѣше причина-та, дѣто го принуди да ся престре толкова, за Святый огнь, что-то го прикали? Ако той цѣма потулижъ мысль за разкъсываніе на народа въ вѣрж-тж, зачто *не доказва сила* злоупотребленія-та на Гръчко-то духовенство отъ една страна, а отъ друга — ахти по кого-то *търбува да си сполучимъ Иерархіж-тж*, за кожь-то му е самото желаніе; нъ ни насочва другадѣ да погледнемъ? Отъ духъ-тъ на вѣстникъ-тъ му това ся виждаше много ясно, което той потуляше и съ единъ начинъ гладжкъ, что-то оставяше вѣкон-си да ся съмнѣвать върху неговий планъ; наскоро обаче вече видѣхме да прѣуспѣва Г. Цанковъ, и ся издаде по-ясно.*

Оставяме на странж другы-ты членове и да испитваме вспякы-ты му листове, та пытаме, зачто толкова Г. Цанковъ въ 18 б. отъ 27 Юнія кори Гръцкый Патріархъ, а Папж-тж ни цѣриоржя за Святець? *прво-то е праведно* да кажемъ, нъ второ-то праведно ли е?

Наконецъ той си го каза и съвсѣмъ просто и наздраво въ отговора на Цариградскый Вѣстникъ за патриотизмъ-тъ въ истый брой, че: *само сльни-ти не можжтъ да отличжтъ свсвмъ Христіанско-то дѣло на Римскж-тж пропагандж отъ истинно — дѣволицко то дѣло на Панславизма и Панинизма* сир. отъ истинно дѣволицко-то дѣло на Православж-тж Всточня вѣрж, а той за да заслѣпява хора-та, и всякой неможе да проумѣе туржжъ другы-ты рѣчи, зачто-то цѣль-та на Православж-тж вѣрж была политична и на Римскж-тж пропагандж была *да постави собразно съ Евангелскый духъ единство-то на вѣрваніе-то между разны-ты народы на разны язици* (нѣ разны язици ли, или само по Латинскый?).

Това оставяме на читатели-ты да сждятъ дали една, такава фраза има сравненіе-то си и логическж свързкж, или чисто иска да каже, че като е съвсѣмъ Христіанско дѣло-то на Римскж-тж пропаганда, то и да ся поклонимъ ней ли иска да каже, или не? *А Г-ну Цанкову оставяме да ни опише и разясни истинно Христіанскы-ты дѣла на Римскж-тж пропаганда*, нъ по право и безъ никакво пристрастіе, а не да ги потуля, защото тѣ сж вѣче извѣстни на свѣта.—

Като станж приказка за патриотизмъ-тж на « Цариградскый вѣстникъ » въ брей 441 то не е злѣ да смислимъ макаръ и единъ рѣчь за него. Той патриотизмъ за речены-ты манастири отистинж бѣше много въодушевленъ, и съвсѣмъ съгласенъ съ царско-то високо желаніе, за образованіе-то на вѣрны-ты му подданици. Но коѣж причинж прочее той ся видя противенъ Г-ну Цанкову? и тосъ чадъ оиъ му отдаде политикж за *панславизмъ*? Аджепъ, ако да имаме и мы таково едно училище богословско дѣто и на което мѣсто и да е, каквото има Римската пропаганда на Бебекъ или по добрѣ каквото има Гръцката Патріархія тука на островъ Халки, *което това ся подражава съ паричкиты, съ потеча и слъзыты на нашиты бѣдны бж.маре*, за да ся изучватъ гръци-ты, чтото най сѣтиѣ пакъ нась да доѣтъ и още по добрѣ.—Злѣ ли щеше да бѣди за нась, ако да си иммахме и мы едно такова богословско училище? Злѣ ли щеше да бѣде, ако да имаме нѣколко повече попове учени, излѣзли отъ такова училище, да проповѣдватъ и защищаватъ вѣрж-тж ни? Злѣ ли щеше да бѣди ако да имаме единъ добря библиотикж и клирически вѣстникъ? Всички-ти тыя сж видѣхж противни Г-ну Цанкову, защото сж противни на неговый планъ, и друго като неможѣ да измысли и изработи отдаде ги на политиченъ разумъ на панславизмъ. Не само това, нъ и другы много такыва работы, както за нѣкои лица, кои-то сж достойни да му сж отго-

варять, или ги види чи му прѣчжтъ, укорява ги безобразно и безсрамно, докачи ги на честь-тж имъ, плаши ги съ представляванія за сжмнителни лица при правителството и едного парачж московецъ, другыго елшиъ, и другыго фанариотинъ. Зачго сж всички ты тыя? защо-то ся бърка неговый планъ, кого-то за да постигне освѣтъ тыя често съчаниява отъ себеси и различни стагин, пакъ ги обнародва като да сж отъ нѣкои лица, за да довѣрва и убѣждава хора-та още повече, чи е съ чиста совѣсть: нъ това ако да бѣше така, той никогда неможяше да има тыя злобы въ сърцето си и описаніе-то на патриотизма на Ц. В. да го разлени подъ такъвъ видъ. Българе-ты ако сж вѣрни подданици на Султана, или не, само-то правителство го знае дѣломъ, кое-то и работа не о Цанкова, въ то му не иде на пана, зачто той напротивъ ни запознава сърдечно съ филибилинскы-ты навликане съ рѣчь-тж Саъ-Стефано, а не святой Стефанъ, съ католишкж-тж Семинариѣ въ Бсбекъ и наконецъ съ неговый истинный патриархъ ПАПЖ-ТЖ и другы още такыва много, спр. съ едикъ рѣчь да ни прави католици, като ни показва, чи дѣла-та на Римскж-тж пропагандж, тѣ быле христѣанскы.

По тыя причини, Г-да и за това нѣчто тукашни ты българе не удобряватъ вѣстника на Цанкова кой-то поднада *въ такж грѣшкж отъ само себеси, прельскенъ оцъ и отъ списатели-ты на вѣстника си и отъ неговы-ты други приверженици католици,* съ кои-то каквж свръзкаж, сношенія и зависимость има, всякому сж познаты, какго и негово-то житіе открай и до сега. Ако ли каже нѣкой, че има и добры работы въ вѣстника му, но добръ бѣше да ги нѣмаше и тѣхъ никаквы, зачто зло-тому е много по големо и утровно отъ тѣхъ. *А на Г. Екзарха остава да благодарижъ само и само, зачто взгъръ въ 12 год. поилъ ни избави отъ безчестіе-то, да ся не каже, че българе-ти нѣмаи вѣстникъ.*

Това е Г-да, истинно-то мнѣніе на тукашны-ты всички, българе, кое-то и вървайге; а колко-то сте глѣдали статіи или отъ сега още ще виждате въ вѣстници-ты за това общо мнѣніе безъ явнѣ подпискѣ на нѣкое изложеніе, тѣхъ като не върватѣ, така и мы възканимы-ты статіи, кои-то трѣбва да иматъ подпискѣ а нѣматъ; отъ другѣ стражъ ви наумѣваме, че *трѣбва добро пазеніе отъ всичко противно нѣщо*, трѣбува съгласіе, любовъ, здравни на върж-тѣ си и върни на царя си да бѣдимъ, какъ-то и до сега сме были, и неговж-тѣ высокѣ милость спечелили, кому-то Богъ да продѣлжи дни-ты и да уварди царство-то непобедино.

Прочее главный въпросъ, за когото ся гѣвори е іерархія та. Да, народна-та іерархія, която искаме да възобновимъ, тя е само-то и само днешно средство, което ще усили и успѣши нашето образование, зачтото чрѣзъ нежъ мы щемъ сполучимъ достойны и истинны наши пастыри Българе на Христово-то стадо, които безъ ниchie вѣншателство, и безъ да служатъ на чюжды интересы, щжтъ да служатъ само на уметвено-то и правствено-то развитіе на народа ии като го утвѣждаватъ въ преданость-тѣ му къмъ царскый прѣстоль, и като му служатъ за прихѣръ въ исполненія длжности-ты къмъ Ви-секо-то Правительство, и за да достигнемъ това мы нѣмаме пужда да притичяме што при Московци, ниго при Елмны, ниго при Лѣтници, а право и само при Отечествено-то Правительство Султаново. Тоя е правый пѣтъ, това е вѣрно-то срдѣство, чрѣзъ което ся можжтъ осжществи нашты певинни и праведны желанія, които ни е назначиль и сжщій царскый хати-хумайонъ за іерархія-тѣ ни; *остава само да просимъ отъ Всемьлостиваго ни царя.*

Въ тоя разумъ и правъ пѣтъ трѣбува да дѣйствувать вѣстници ти ни и да ни свѣтлувать и поучяватъ, а не по свои-ты си особни интересы, и да ся голжтъ, отъ които на вѣстникъ « Българія » тоѣзи е единъ и за всегда краенъ отговоръ отъ странъ ни.

Общество-то на Ц/градски-ти Българе
Цареградъ 20 Августа 1859

Д. Ив. Генеролу.	Хр. П. Тъпчилещовъ
Х. Н. Х. Д. Минчоолу.	Н. П. Тъпчилещоця
Д. Х. Тюльевъ	Хр. Д. Караминковъ.
С. Бояджовъ.	К. В. Славчевичъ
А. Н. Каракашевъ	С. С. Златевъ
Д. Х. Несторовъ.	Ив. В. Чокановъ.
Г. Аджаровъ.	М. Т. Ташакмановъ.
Д. Н. Бракаловъ.	М. Райковичъ.
Хр. С. Арнавудовъ.	Хр. Х. П. Мавридовъ.
К. Х. Петровъ.	С. А. Златаровъ.
П. П. Василевъ	С. В. Сватовски
Н. Сапоновски.	П. Киселовъ
Пе. Хр. Стамовъ	С. Мичкаровъ
М. Х. Панаютовъ.	Ив. Х. Петровъ
П. Николаевъ	Д. Добровичъ
К. Мриновичъ.	К. Х. Поповъ

ЗА НАЧАЛОТО

*Распространение-то и утвърждение-то на Християнскѣ-тя
вѣра между Българе-тъ.*

отъ

Теодора Стоянова Бурмова

Продълженіе.

Но туй не ше рече, чи ги и нѣмало нанстина: като тичѣли само слѣдъ шумъ-тъ на оружіа-та и като улавяли само онѣзи събитія, кои-то останѣли по памяти за съотечественици-тъ имъ, по близки-тъ си отношенія къмъ тѣхъ, Византийци-тъ и не можѣли да вмѣстѣтъ въ летописи-тъ си всички-тъ подобни случаи кои-то ставали между подданици-тъ на съвсѣмъ другъ дръжавъ мирно и, може тайно.

Исказаници-тъ отъ насъ до сега съображенія зарадъ частното распространение на Християнство-то въ българско-то царство си намирѣтъ отчасти подтверждение и въ по нагаташииѣ-тъ исторіи на Българе-тъ. Въ правление-то на Крума християнска-та вѣра до толкова ся была распространила между Българе-тъ по старание-то на плѣнни-тъ Християне, шо-то приѣмникъ му Мортагонъ, като го било страхъ да ся не прѣоборѣне всичкии-тъ народъ, рѣшилъ да ѣ запрѣ уснѣхи-тъ съ жестоко гонение, коіе-то той подигналъ противъ послѣдователи-тъ Христови. Византийци-тъ увардили намъ памятствование за това частно распространение на благодатно-то царство Христово въ Българско-то господарс-

тво . Гонене-то, кое-то подигналъ Мортагонъ, мячелаческа та смъртъ на нѣкои знаменити хора отъ Имперіѣ-тъ, какъ-то на архіепископи, епископи, воински прѣдварители, и ѣще на нѣкое отъ роднини-тъ на императора Василѣя Македонца, направилъ го и за тѣхъ памятно. Но, за съжалѣние, тѣ и за щего ни съобщавалъ нелъжни извѣстїа, какъ-то може да ся заключава по нѣкои ладени. Тѣ казвѣтъ само, чи кога Крумъ звалъ Адрианоуль (813 г.), жители-тъ на този градъ били заведени въ Българіѣ задъ дунавъ-тъ съ Архіепископа си Емманула; чи този архіепископъ, като не отстъпалъ въ нищо отъ правила-та на отеческѣ-тъ си вѣрѣ, ся старалъ и да ѣхъ распространи помежду Българе-тъ, и чи той дѣйствиелно мнозина отъ тѣхъ обрѣнулъ къмъ истиннѣ-тъ вѣрѣ въ Христа и на много мѣста хврѣмилъ заедно съ други-тъ си съучастници на пѣвнѣ-тъ сѣмена-та на Христїанско-то учение (114). Но участвовали ли сѣ Архіепископѣтъ Дебелтскїй, епископѣтъ Левъ Никейскїй и Петъръ (Епархїа-та му не ѣе извѣстна), които така же ся намирали въ това врѣмя между пѣвнини-тъ (115)

(114) Прѣдставлявами неситѣ думи на Константина Порфиророднїй въ които това извѣстїе ся съдръжи по пълно: *ὁ τε, θεομίσιος ἐκὼς ἄρχιερεὺς καὶ ὁ σὺν αὐτῷ λαὸς πολλοὺς τῶν Βουλγάρων πρὸς τῆς ἀληθινῆς πίστεως μετάγαγον τοῦ Χριστοῦ καὶ πολλὰ τὰ τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας κατεβόλοντο σπέριμα, τῆς ἐθνῆς ἧς τοὺς σχῆμας πλάνας μετέχοντες καὶ πρὸς τὸ τῆς θεογονίας μετάγοντες φῶς.* Theoph. Continuatus Eb. Bonnæ. p. 216, 217. Сжщо-то повтаря и Кедрницъ (ар. Stritt. p. 557, 558.)

(115) Вѣроятно тѣзи епископи били пленени, кога-то Крумъ: подиръ това като истребилъ Византїйскѣ-тъ войскѣ въ долини-тъ между Шуменъ и Ямболъ (811 г.), отишилъ къмъ брѣгове-тъ на черното море, а войскѣ-тъ му опустошавали градовѣ-тъ на Западнѣ Тракіѣ, и Македонїѣ, както Никѣѣ Вереѣ, Филлипоуль и проч. (Meinog. popul p. 541, 542). А за Дебелтїйскїй-тъ архіепископъ Теофанъ

тъ не казвѣтъ ни іедиж хорѣж. А има причини да ся мисля, чи и тѣзи благочестиви мѣжи приели участіе въ това Богоугодно дѣло, макаръ и да не може да ся опрѣдѣли, на іедно ли мѣсто съ архіенископъ-тъ Адрианополскій съ тѣ дѣйствували врѣхъ умовѣ-тъ на Българе-тъ, или въ различни. Отъ думи-тъ на Константи-на Порфирородній и на Кедрина (116) ся види, чи Мортагонъ въз-стаилъ собствено противъ тѣзи Христіане, кои-то ся старавли да распротранѣтъ врѣж-тъ си между поддани-тъ му. Може да ся мисли, че речени-тъ епископи навѣкли врѣхъ себе си гнѣвъ-тъ му за това сѣщо-то, ако и да не може да ся отхвърля, чи гнѣвъ-тъ на този господарь іе могълъ послѣ да ся распротрани и врѣхъ други-тъ Христіане. Освѣнь това ако съ тѣ имали твър-дость да прѣтръпѣжтъ мяченическѣ смрътъ за имя-то Христово, то безъ сумнѣніе тѣ не съ можѣли да бѣдѣтъ равнодушни къмъ мзычески-тъ заблужденія на Българе-тъ. Как-то и да іе было впрочемъ, іасно ся открива отъ всичко, чи Христіанска-та врѣж за скоро придобила въ това врѣмя много послѣдователи между Българе-тъ. Това показва отчасти, чи тѣ били іеше по напрѣдъ доста приготвени да приемѣжтъ тайни-тъ паввѣроученіе-то ѳ. Но іе-іеше оставало много ревности и язичници. За нещастіе, Крумо-въ-тъ пріемникъ, (117) Мортагонъ възпрѣлъ іѣколко това мир-

іасно дума, чи Крумъ іе плѣнилъ въ това іесте-то врѣмя заіедно съ други-тъ жители на гр. Дебелъ [Theoph. ap. Assen. T. II. p. 332 (116) Theoph. Continuatus. p. 216 (De Basilio Macedone) Seebr ap. Stritter. b. 557, 558.

(117) Крумъ както ся види не бранѣлъ на поддани-тъ си да ся обръщѣжтъ къмъ Христіанскѣ-тъ врѣж и не гонѣлъ Христіане-тъ, но за туй ли билъ занетъ съ постоянни комахай войнѣ или по другѣ іѣкожъ причинѣ, неможе да ся опрѣдѣли, въ іѣсяцословъ-тъ на импе-

во распространение на учение-то Христово съ Фанатическѣтъ си приверженность къмъ ъзычество-то. Като забълежмъ, подиръ въскачваше-то си на прѣстолъ-тъ, чи Христѣанска-та вѣрж придобила въ царство-то му отъ день на день по много послѣдователи, той незабавно повикалъ усердни-тъ й проповѣдници и повскалъ отъ тѣхъ да ся отрѣкжтъ стъ вѣрж-тъ си. Но кога тѣзи святи мжжи безъ да глѣджтъ на лестни-тъ му обѣщанѣ и заплашванѣ, останахли непоколебими въ Христовж-тъ вѣрж, той ги туржмъ подъ мжжи, а послѣ ги лишилъ и отъ животъ. Въ число-то на пострадавши-тъ по това время били Архіепископъ-тъ Адрианополскій Еммануилъ, Дебелскій-тъ Архіепископъ, Георгій, Никейскій-тъ епископъ, Левъ, епископъ Петръ, священникъ Пародъ, Гаврилъ (епископъ, както гажвжтъ въкой-си) и Стоий (звание-то му не известно), военачалници Левъ и Юанвъ и триста и седемдесетъ и седемъ други, на кои-те имена-та ся не увардили (118). Время-то по кое-то ся страдали тѣзи мжченици, ся заключава между

ратора Василиа нему ся несправедливо отдава таквази жестока поствлѣка съ адрианополскій-тъ архіепископъ, Еммануила, ушъ чи Крумъ, като зель Адрианопль отрѣзжмъ рѣцъ-тъ на тѣзи архіепископъ и го разсѣкалъ на двѣ половини; защото Константинъ Порфирородній и други-тъ писатели, кои-то, както справедливо забълежва Ассемани (Gallend esst T. II p. 357), заслужжтъ по много довѣрие отъ кого-то съчинитель-тъ на този мѣсяцесловъ, отдавжтъ на Еммануила голѣми успѣхи, както видѣхми вече, въ распространение-то на Христѣанскж-тъ вѣрж между Българе-тъ

[118) Theoph. continuatus ed. Bonnac p. 217 [De Bas. lo Macedone) Acta Sanctorum. Iannuar. T. II p. 441, 442.

Да забълежимъ тука, чи въ мѣсяцесловъ-тъ на императора Василиа наследникъ Крумовъ ся туря не Мортагонъ, а Цокъ и на тогози дирій-тъ ся отдава гонение-то навржхъ Христѣане-тъ. А въ Гръцки

814 г. кога-то ся влѣскачилъ на Българскій-тъ прѣстолъ Мортагонъ, и 817, кога-то христїански-тъ влѣвници, кои-то сж нами-
рали въ Българїѣ, приели свобода да ся връхнѣтъ въ отечество-
то си, като ся заключилъ между Българе-тъ и Гръци-тъ миръ (119)

Гонене-то на Мортагона не ꙗе могло да спре съвсѣмъ рас-
пространене-то на Христовѣ-тъ вѣрѣ въ Българско-то царст во
до врѣмя-то на царя Бориса. Въ правлене-то на Владимира или
Малемїра, (120) сына Мортагонова тя имала послѣдователи и меж-

тъ мнѣн, макаръ това гонене да ся отдава на Мортагона, ся турѣтъ
еще двама царѣ между Крума и Мортагона, а именно: Дукумъ и Ди-
ценгъ и на дирїи-тъ отъ тѣхъ отнесенно разсѣчене-то на Архїеписко-
пона Еммануїла, тогава като мѣсяцесловъ-тъ го отнася на Крума. Ос-
вѣнъ това мѣсяцесловъ-тъ и мнѣн-тъ раздѣлѣтъ между двама царѣ
туї коїето писатели по достовѣрїи, както Константинъ Порфирородель
Куропалатъ, Кедринъ стгласно отнасятъ къмъ единъ царь. Тѣй на
пр. речениѣ писатели отдаватъ на Мортагона гонението срѣщу Хри-
тіане-тъ и смръть-тъ на Адрианополскїи-тъ архїепископъ, а мѣсяцо-
словъ-тъ и мнѣн-тъ отнасятъ смръть-та на Еммануїла къмъ единъ
царь (мѣсяцесловъ-тъ къмъ Крума, мнѣн-тъ къмъ Диценгъ) а гоне-
не-го противъ Христіане-тъ къмъ другъ [глад. изваждане отъ мѣся-
цес. на имп. Василиа и отъ грѣцки-тъ мнѣн въ Acta Sanctoꝝum Ianni
Т. II. р. 441, 442) струвами ся Асселани Gal. Eccles Т. II. р. 357, 358]
доста вѣроятно да обяснява това смѣсване и размножене на Блъ-
гарски-тъ царѣ съ прѣдположене-то си, чи или нѣкои царѣ носели
по двѣ име-та или пакъ сж зети за врѣховни управители на Бълга-
рїѣ, нѣкой си второстепенни князове, кои-то мѣчили Христіане-тъ.

(119) Galend. Eccles Assen. Т. II. р. 353, 359

(120) Шафарикъ, въ основаніе отъ положителното пзвѣстїе на
Константинъ порфирородїи парича този царь Пресїамъ, макаръ Левъ
Грамматикъ и Георгїи монахъ да го паричѣтъ Владимїръ. А Българскїи

ду членове-тъ на царскѣ-тъ фамилиѣ. Нѣкой си Кинамонъ, когото завелъ въ плѣнъ иеце Крумъ, кога зель Едрине, раскрилъ на Владиміровъ-тъ братъ, Боѣна тайни-тъ на Христіанско-то учение. (121) Назычикъ-тъ ся убѣдилъ въ святость-тъ и божественность-тъ на това учение и пріелъ св. кръщение. Отъ тогава молитва и постъ и други благочестиви дѣла станжли занятіа Боѣнови. Владиміръ, като ся научилъ за постѣнѣж-тъ на брата си, повикалъ го и му обѣвилъ, чи смрътно наказание не се го постигне, ако ся неотрече отъ новопрїетж-тъ си върж. Но Боѣнъ отгво-

архїепископъ, Теофилактъ го именува Магоміръ. (Theoph. opera. T. III р. 497) отъ каквото и да је произлѣзло това разногласіе за имято на този царъ, видися ѣвно, чи всички-тѣ тѣзи писатели обозначавѣтъ всѣкій съ своеіе имя едного и сѣцаго правителя на Българіѣ, прѣемника Мортагонова и прѣдшесъзвѣтника Борисова.

(121) Кинамонъ ся надвжлъ, когато раздѣлили плѣнништѣ, на Крумова синъ, Мортагона (Теофилактъ го нарича Омбригагъ) и за малко врѣмя придобилъ любовь-тъ на господаря си съ прѣкрасни-тъ си качества душевни и тѣлесни. Но за плѣнота на съвършенство-то, по назычиковъ-тъ поглѣдъ, на Кинамона не достигало едно само: той не врѣшилъ едиж върж съ господаря си. Мортагонъ употребилъ всички-тъ мѣрки да го склони да си прѣмѣни религіѣж-тъ, но напразно, и най послѣ го затворилъ въ тъмницѣ за тврѣдость-тъ и непреклонность-тъ му въ Христовѣж-тъ върж. Кинамонъ сидѣлъ въ тъмницѣж-тъ до глѣ умрѣлъ Мортагонъ. Кога ся вѣскачилъ на прѣстолю-тъ синъ му Владиміръ, Боѣнъ ся сѣтилъ за страдалецъ-тъ и помолилъ брата си да го намѣри и да му го проводи. Вѣроѣтно Кинамонъ иеце по папрѣдъ успѣлъ да възбуди Боѣново-то вниманіе къ учение-то Христово. Испевѣдикъ-тъ Христовъ дошълъ изможденъ отъ гладъ и тъмницѣж-тъ при по-вій-тъ си господаръ, кой-то отъ пѣрвій-тъ си разговоръ съ него ся запалилъ съ любовь къмъ Христа (Theoph. opera. T. III)

рилъ, чи него не може да го разлжчи отъ любовь-тъ Божіѣхъ нито огънь нито мечъ, нито друго такъвози. Подиръ това него го о-судили на смръть. Кога-то отождалъ на мѣсто-то, гдѣ-то щели да го омрътъвжтъ, мученикъ-тъ ся исплънилъ съ духъ свѣтъ и наче-вжлъ да пророчествува за будуще-то. “ Върж-тъ рекълъ той, за кож-то ся сега азъ лишавамъ и отъ живота, ще ся распространи по всичкж-тъ земжъ Българскж. На всѣко мѣсто ще ся турн Кръс-тно знаменіе: а идоли-тъ и капища-та имъ ще ся развалижтъ. “ Слѣдъ това поборникъ-тъ на Христовж-тъ върж ся скончалъ отъ ударваніе съ пожъ (122). Спорѣдъ това извѣстіе, кое-то ни съ-общава за Владимира или Маломира блажени. Теофилактъ, този царь не може лесно да ся признае за тайнъ Христїанинъ, как-то подозрѣвжтъ византїйски-тъ писатели. Може впрочемъ той по-слѣ да си е прѣмѣнилъ мисли-тъ и да је начевжлъ да ся склонява къмъ Христїанство-то. Мъченическа-та смръть, кож-то прѣтрѣвилъ за Христовж-тъ върж братъ му, Болнъ, је могла силно да подѣйствиува върхъ умъ-тъ и сръдце-то му. По както и да је, той иѣмалъ въ духа си опжзи сила за да приеме открито учене-то Христово и да подбуди къмъ туѣ и поддани-тъ си. Про-мислъ-тъ оставилъ на прѣемника му Бориса да свръши това ве-лико дѣло. Въ Борисово-то царствование Христїанство-то, до то-гава тѣсномо, ся признало за Господестеующж върж въ Българ-скж-тъ дрѣжава. До сега то било достоѣние само на иѣкои и ся распространявало помежду имъ по пѣтица едвамъ забѣлѣжни; при Бориса то става върж на всичко-то царство и ся распространява открито и торжественно. Самъ си царь-тъ вика подданин-тъ си да притекжтъ къмъ върж-тъ Христовж, като къмъ истиннж и спа-сителяж.

Като првѣтънами да изложимъ ходъ-тъ на дѣла-та, кои-то ся отнасятъ къмъ тѣзи важнѣ прѣмѣнѣ, ний смѣ дѣлжнѣ прѣдѣи зеняко да прѣдстаемъ, колко-то е възможно, вътрѣшни-тъ и вън-кашни-тъ обстоятелства, кои-то расположили къмъ некъ Българ-скій-тъ царь; зашто-то макаръ и всички-тъ чловѣчески дѣла да зависѣтъ главно отъ свободѣ-тъ, тѣ все обаче ся намирѣтъ подъ влѣпаніе-то на вънкашни-тъ условія, кои-то му възбуждѣтъ и усилвѣтъ хода имъ, ту го забавѣтъ и спирѣтъ. Пріеманіе-то на Христіанскѣ-тъ вѣрѣ отъ Бориса (123) макаръ и да е било дѣ-ло на свободѣ-тъ му, все ся е намирало обаче въ зависимость отъ овѣзи обстоятелства, въ кои-то е било угодно на промисла Божій да го турн, за да подействува по силно врѣхъ ума и воля-тъ му. То станѣло не отъ минутно потегляваніе на чувства-та, кою-то често води подира си раскаианіе и зевръщаніе къмъ прѣ-дишни-тъ мисли. Борисъ постѣпалъ въ таквози важно дѣло, как-во-то е прѣмѣнѣ-тъ на вѣрѣ-тъ съ всичкѣ-тъ разсѣдательность и оглѣдливость. За туй той и толкози свято изпълнявалъ послѣ трѣбованіа-та на Христіанскѣ-тъ религіѣ. Длѣго единъ гръцкій монахъ, на имя Теодоръ Кутара ся старалъ да го склони да по-вѣрва въ Христа.

[123) За кръщеніе-то Борисово, както и изобщо за всичкѣ-тъ Българскѣ исторіѣ главенъ источникъ сѣ византийски-тъ писатели. Тѣ всички-тъ комахай хортувѣтъ за него. Макаръ повѣствованіа-та нѣтъ и да си противорѣчѣтъ едно на друго, но тѣ сѣ и взаимно допълня-ватъ. Тизателно-то и безпристрастно-то сравненіе на всички-тъ об-стоятелства, кои-то ни съобщавѣтъ тѣзи писатели, може лесно да покаже истинній-тъ редъ на само-то дѣло и да турн всѣко отъ тѣхъ на мѣсто-то му.

КНИЖЕВНО ИЗВѢСТІЕ

За народописна Карта на Европейска Турція.

съставена

отъ

И. О. ОШМЯНЦОВА.

Отъ нѣкое врѣме насамъ Европейскы-тъ учены сж обрнжли особенно едно вниманіе на Народописъ-тъ (етнографія-та), Статистика и Землеописаніе-то. Това правѣтъ они задо сж разумѣли, че доброто изучване на тья три прѣдмета, прѣмного спомага за Исторіята на една коч ще да е страна. За да са растъкува добръ сѣкое Историческо явленіе на едно мѣсто, прѣво и прѣво трѣба да са обрнже за помощъ къмъ Народописъ-тъ, Статистика-та и Землеописаніе-то на това мѣсто. Тья три прѣдмета ще ни покажѣтъ най-вѣрно причины-тъ на това явленіе; ще ни покажѣтъ ясно, че при такыва Народописны, статистичны и землеписны условія, *това именно явленіе*, а не друго, трѣбаше да са покаже.

Кога човѣкъ добыва исторически познанія на тья твърды основы, тогава онъ постига и улавѣж истиный-тъ смисль и духъ на Исторія-та; тогава онъ уразумѣва историческо-то значеніе на сѣкое явленіе; тогава само изученіе-то на Исторія-та може да бѣде полезно за човѣка и проучително за негова-та бѣдѣшность.

Безъ тѣхъ прѣдмѣты Исторія-та на единъ народъ бива тѣмъ неразбрана и прѣдставлява отдѣльны событія и случки, кои не сѣ свързаны съ нищо помежду си. Безъ тѣхъ прѣдмѣты Исторія-та бива за човѣка суха, мрътва и безполезна.

Отъ както Европейскы-тъ учены сѣ узнали тѣзи истинъ, сѣ обогатили книжницѣ-тъ съ безброины съчиненія по горѣрѣчены-тъ прѣдмѣты, отъ тогава насамъ Исторія-та на народы-тъ е добыла голѣмы допълненія и важны поясненія, така що днесъ за днесъ, тая наука, Исторія-та, са брон една отъ най-полезна-тъ и най-способны-тъ науки, кои карать челоувѣчество-то да върви съгло къмъ свое-то усъвършенствоване, да дыри безъ умора сичко що е питомно, добро и благородно.

Извѣстно е сѣкому, че Балканскый-тъ Полуостровъ во общо до тоя часъ нѣма да е описанъ отъ никого *народописно, землеописко и статистично*. Ные знаеме само нѣкой си пакъсаны извѣстія за тѣхъ страны, и то отъ чужеземцы ижтинцы, които случайно минѣли прѣзъ главны-тъ пѣтища Румелийскы. Ные съ благодарность споменуваме имена-та на тѣхъ учены хора *Р. Вальша, Ю. Бенелина, Али-Буе, Ковалевскаго, Сиприяна-Робера, Григоровича, Боре, Убичини* и др. защо сѣ споменѣли що годѣ и за нашъ народъ, поне толкова, колко нимъ трѣбало, — Нѣ повтаряме че нѣхны-тъ извѣстія не съставяють нѣмъ статистикъ за тѣхъ мѣста.

Намъ е драго, че можеме сега да зарадваме наши-тъ млы съотечественницы Българе съ това, че са с започело векѣ печатане-то на една пѣла *Народописна Карта* за сичкый Балканскый Полуостровъ, и при нея една книга съсъ народописны и статистичны описанія върху Карта-та.

Ные знаеме наздраво, че съчинитель-тъ на тая Карта, *Яковъ Описимовичъ Ошмянцовъ*, е започель да събира вещество (мате-

гериялы) за това иѣщо още отъ 1850 година. Тоя достойнъ човѣкъ п защото има голѣмъ ревностъ къмъ тоя прѣдметъ, п защото познава току речи сички ново-Европейскы языцы филологически, потрудилъ са е да прочете критически сичко, що е написано до сега за тая мѣста по Негелинскы, Нѣмскы, Чешскы, Русскы, Българскы и др..... Освѣнъ това оиъ са е потрудилъ да събере п най-попы свѣденія, вѣрны п точны за сѣко иѣщо отъ най-надежны мѣста п лица. Положилъ е отъ своя страна голѣмъ трудъ п е учинилъ немовѣрны разноска по тая работа, та е наредилъ п съставилъ едно съчиненіе възможно-пълно п удовлетворително.

Карта-та ще бѣде написана на голѣмъ размѣрт, на която ще бѣдѣтъ написаны не само имената на най-голѣмыѣ градове, планины, рѣкы, пѣтища, нъ при това ще бѣдѣтъ забѣлежени п най-малкы-тѣ села, бърда, потоцы, вады п пѣтеки.

Освѣнъ главно-то дѣленіе на балканскый полуостровъ на области: Тракія, България, Македонія, Тессалия, Албанія, Босна п др. на сѣвѣръ дори до Карпатскы-тѣ планины — освѣнъ това — изъ пръвъ погледъ на тая карта, човѣкъ може да упознае изведнѣжъ кой народъ населява най-голѣмъ-тѣ часть на тая мѣста; може изеднѣжъ да упознае — кой народъ е по многоброенъ, п кой народъ има по малакъ брой. На примѣръ: ные казваме область *Македонія* п сѣкой отъ насъ знае, че въ Македонія не живѣе само единъ народъ, а има различни народы: *Българе, Турцы, Грыцы, Ерменцы, Куцовласы, Евреи, Арнауы* п др. На карта-та е забѣлѣжилъ *Г-нъ Я. Ошмянцовъ* съ единъ начинъ много лесенъ за окомъ, кон мѣста населява сѣкой отъ тая народы. Безъ да гледашь въ друга книга, по тая бѣлѣжка на карта-та, ще узнаешъ у сѣкой градъ, или село, колко Българе има, колко Турцы или отъ друга народность жители; ще узнаешъ кой народъ о по многоброенъ не само у сѣкой градъ нъ и у сичка-та область. — Това, що каза-

хме за Македонія, това исто-то се разумѣва и за Тракія, Тесалія, Епиръ, Българія и други области на сичкыя Балканскый Полуостровъ.

Увѣрены сме, че наши-тъ съотечественници, отъ тыя нѣколко си наши думы, ще оцѣиѣтъ научны-тъ достоинства на тая първичка за тыя мѣста народописна карта, ще уразумѣиѣтъ нейно-то високо значеніе за Исторія-та и, заедно съсъ насъ, искрено ще пожелаѣтъ *Г-ну Я. Омлянцову* да свърши по скоро многогодишенъ и добросовѣстенъ трудъ!

Ные брениме, че съ това нѣщо *Г-из Омлянцовъ* чиня годѣмъ заслугъ не само нашему народу, нъ вообще и на други народы, кои сж имали, или имать и до сега съжителство, съсѣдство или родство съсъ нашъ Българскый народъ.

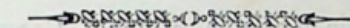
Кога това произведеніе излѣзе совсѣмъ изъ печатня-та, ные пакъ щемъ поговори за това нѣщо.

С. Филаретовъ.

СОФІЯ 1859 Іуній.

С Л О В О

*казано въ Българскъ-тъ Ц. Черквъ отъ Н. Б. Владикъ-тъ
Св. Макаріополскаго на службъ-тъ за девятины-ты
покойнаго Кнѣза Стефана Вогориди 9 Августа 1859.*

Возлюбленни Христіане!

Днесъ като отструваме девятины-ты на блаженнопочитаемаго нашего Единородца, Кнѣза Стефана Вогорида изпълняваме единъ Священный долгъ благодарности камъ приспомятнаго того Българскаго благодѣтеля и първаго ктитора на тая наша Народна Церква Св. Архид. Стефана. Като ви помянувамъ сега Негово-то славно имя, увѣренъ съмъ, че ваши-тъ сърдца сж наскърбени и вашити очи насълзени отъ жалость на смърть-та му !!!

Защото Христіанскій родъ и Велика Церква наистина загубиха силнаго покровителя и хедатая предъ Высоко славно-то наше Отоманско Правителство, а особено нашій народъ Българскій, загуби и силнаго защитника и великаго благодѣтеля !!!

Но предъ судьба-та Божія, която премудро устроила да ся ражда человекъ и да умира, ниі немощни въ наше утѣшеніе съ богатаго Іова треба да речемъ: **Я к о ж е Б о г у у г о - д н о б ѣ , т а к о и б ы с т ь .**

Но тукъ усѣщамъ че сѣкы отъ васъ бы желалъ да чюе нѣщо и за житіе-то на той-зи славный соотечественникъ. За да удовол-

ствования отъ части това праведно любопытство, мы смы готови да кажемъ що-то знаемъ като начнемъ отъ само-то му рожденіе.

Приснопамятный Князь Ст. Вогориди, родился е на 1770 г. въ село Котель, принадлежаще на Преславска-та Митрополія, отъ фамилія пѣва и благородна; отъ родители благочестивы и благоговѣйны, родомъ Българи, импугеки Цонко и Анна. Дядо неговъ е былъ блаженопамятный Софроній Епископъ Врачанскій, кой-то е сѣисалъ по Български толкованіе-то на Недѣлы-тъ Евангелія и е былъ свѣтило Църковно въ врачны-тъ опія и тѣмны на невѣжество-то години.

Цонко и Анна имали трима сынове: Георгія, Атанаса и Стефана и като родители ученолюбивы, пожалали да имъ дадатъ благородно воспитаніе, и тѣмъ ги дали на ученіе въ прочуто-го тогава Букурешко училище на Ламбра Фотіада. Двама-та имъ сынове оше въ поприще-то на ученіе-то починали во Господѣ, а останаль имъ младый Стефанъ, койтѣ, като прошелъ прилежно Курса на преподаваемы-тъ уроцы, изучилъ добрѣ и языци-тъ Елленски и Французски, и потомъ дошелъ тука въ Цариградъ, дѣто се изучилъ и Правителственныя Турски языкъ.

По свѣя-та отлична способность ошъ встъпилъ въ служба Правителственна, и най първо се опредѣли драгоманшъ въ Египетъ, потомъ Каймааминъ Молдавски. А най блистательно-то му политическо поприще наченва отъ Адринопольскій миръ заключенъ между двѣ-тъ Державы Турція и Руссія, въ които като повѣренъ отъ Порта-та пріялъ дѣйствителна часть и показалъ остроуміе-то на духа си въ крайна вѣрность и прѣданость камъ Высокія Прѣстолъ Отоманскій.

Заради това стана много обичливъ на приснопамятнаго Султана Махмуда, който отъ довѣрность пращалъ го по Правителственни дѣла въ Петербургъ.

И като ся върна отъ тамо възвышися (заради неговы-тъ вѣрны услуги) на степенъ Княжески — Самось бей — и му ся вручи управление-то на ново-то Княжество Самоско, което той дополни години управлявалъ съ намѣстници, а самъ живѣялъ въ Цариградъ и служилъ по дипломатическа-та часть на Высоко-то Царско Правителство, и тъй заради неговы-ты вѣрны услуги, отъ степенъ на степенъ, отъ чинъ на чинъ, ся повышаваше дору достигна и на степенъ муширски съ титулъ — Высочество. — Награжденъ съ рязны ордены, но токмо отъ Милостивѣйшаго Царя Нашега Султана, но юще отъ други Державства, приятели на Огоманско-то Царство.

Най голѣма-та милость и Высока-та Султанска благонаклонность камъ блаженопочившаго Княза было, посѣщеніе-то на припомнятнаго Султана Махмуда въ тойзи княжески домъ, дѣто ся строи сега наша-та Народна Българска Церква, и посѣщеніе-то на Негова Преславнаго Сына и наследника, Милостивѣйшаго нашего Господаря Султанъ Абдулъ Меджита (комуто Богъ да подаря здравіе-то и продолжи живота) въ Палата Княжески на Арнаут-кювь.

Подробность-та на политическіа Му живогъ остава Исторія-та да го опиши, а нѣи да ся възвърниль камъ Христіанско-то му добродѣтелно житіе.

Блажено почившій князь Стефанъ Вогорили, при свѣтовнат а слава и богатството, кои-то оставать на земята, като христіанинъ благочестивъ помнилъ и заповѣдта Евангелска „любовъ къ ближнему“ която завожда человека въ царство небесное. Той много видно и многообразно не е престаналъ да пѣкрозвѣдствува и благодѣтельствува христіанскія родъ съ православнѣ-тъ нашъ церквѣ. *Благодѣленіето му*, свидѣтельствувать всички тѣи, кои сѣ измолени отъ правителство и избавени отъ заточеніе. *Помощта му* свидѣтельствувать, всички, кои сѣ отъ него различно благодѣтел-

ствоваши, *ученолюбие-то му* проповѣдвать, всички кои съ негово иждивеніе ся сж учили, едни въ Европѣ други тукъ въ Ц-градъ и други на друго мѣсто. *Милостинята му* расказвать сиромасите и цѣли домочадія, които днесъ ся отъ него лишавать. *Родолубие-то му*, свидѣтельствува подаренното това мѣсто народу своему българскому, дѣто ся строи сега нова народна църква, която той желаеша много да ся види съвършена при живота си.

Набожественность та му е достопримечателна при всички тѣ неговы политичесли запятія вечерь не е лягалъ и заранъ не е ставалъ безъ да ся помоли тепло Богу съ благоговѣніе. Стояніе-то му въ църквѣ, съ страхопочеганіе, гологлавъ и на крака повсядневно Юана златоустаго, Василія великаго и други духовни и църковны книги четяше, и въ църква сѣкога любяше да слуша толковането евангелско и апостолско отъ ученаго Теотокія. *Благоговеніе то му* къмъ св. тайны е было голѣмо; всякій постъ е постилъ по христіански и ся исповѣдалъ, и ся е причищавалъ отъ пречистытѣ тайны съ отлично благоговѣніе и страхопчитаніе.

Въ такова добродѣтелно житіе като ся нахождаше блаженочившій и въ политическа слава Всевыщій Богъ по неговѣтъ не-исцѣлимж судьбж, благоволимъ да го посѣги съ болѣзнь, или каменна болѣсть отъ която доволни години страдалъ и на концѣ като исполнилъ христіанскитѣ си длѣжности съ исповѣдъ и съ причащеніе, предаде Богу душата си 1-го Августа 1859 въ сжбота прѣзъ ноца срѣщо недѣля и тѣй остави на фамиліята си неутѣшителна жалость, и на христіанското общество мѣсто праздно. А на нашій български народъ добродѣтелното си житіе въ память вѣчна остави за българскѣтъ исторія, а особито като высокій царски чиновникъ оставя намъ образецъ на вѣрностьта и преданностьта си къмъ высокій отоманскій прѣстолъ, да го подражимъ да сме вѣрни и преданы Султанскому прѣстолу и готови

за исполненіето на неговыты царскы заповѣды, и за благополучіе-
то на царствого му да нежеламъ ни богатство ни живогъ, за да
сподобимъ и ній царскигъ высокы милосты като единородецъ бъл-
гаринъ остави намъ роллюлюбивъ примѣръ подареніето на това мѣ-
сто дѣто сега ся строи българската църква, да го „подражаемъ и
ній по силѣ, и да спомогнимъ да ся свърши това священо заданіе.

Но, като человекъ кой въ мѣръ живялъ и пългъ послѣлъ, нево-
зможно, да бы могълъ всякому да угоди: може въ вѣдніе или въ
невѣдніе нѣкому да е прегрѣшилъ или нѣкого да е оскърбилъ,
защото *единъ богъ е только безгрѣшенъ*, по св писаніе, того ради ній
конто днесъ присутствуваме въ спомана на девятини гъ блаженопо-
чившаго, да ся помолимъ отъ все сѣрдце богу, да му упрости согрѣ-
шеніето, да го введе въ свое царство Небесное, и да го собере съ
праведници гъ Авраама Исаака и Іакова на блаженный животъ. И тѣй
сница нека да речемъ до три пѣти. „Вѣчна ти память блажене княже
Стефане“—„Вѣчна ти память блажене княже Стефане“—„Вѣчна ти
память блажене княже Стефане“. Изрѣчено 9-го Августа 1859 гъ
Българ. народна църква въ Цариградъ.

ЗА ЦАРЕГРАДСКІЯ-ТЪ ПАТРІАРХЪ.

п р о д љ ж е н і е .

Що ше да каже това? Нищо друго освенъ че, понеже Константинополь не е веке про-та-та оная Византия, но ся е въздигналъ на царствующій градъ равенъ съ стараго Рима, за това соборъ-тъ видѣлъ за-прилично да му ся въздигне такожде и епископъ-тъ на степень равенъ Римскому епископу, съ това само различіе че поради старостѣтъ на той-зи послѣдныя-тъ, той ше ся почита като за първы, а Константинопольскыя-тъ като вторы.

Като ся даде такава Патріархическа честь Константинопольскому епископу, що ся полагаше даже по-горѣ отъ другы-ты восточны Патріарсы, разумѣвася че тая честь неможаше да бѣде за него гола, но трѣбуваше да му ся въздаде въ исто-то время и нѣкое Іерархическо право, като да сѣди и владѣе и той, какъ-то други-ти Патріарси, на нѣкои епископы и церкви. Тѣмъ го разумѣхъ Цариградски-ты епископы, и тѣмъ хванахъ іюще отъ тогази да ся обхождатъ къмъ ближны-ты епископы и митрополиты, които немахъ надъ себе си Патріархъ. А най предни-ти отъ тѣхъ бѣхъ естѣственно Екзархи-ти на Асіѣ Понта и Фракіѣ, кои-то были Ефесскыя-тъ Митрополитъ за Асіѣ, Кесарійскыя-тъ (Кападокійскыя-тъ) за Понта, и Ираклійскыя-тъ за Фракіѣ. А това тѣхно притязаніе, кое-то повседневно полагахъ въ дѣйствиѣ,

припознавало ся несумнивно и отъ речены-ты епископы, Митрополи-ты и Екзархы, понеже ако да не бѣше тѣй, имажъ много добръ случай да си изъяснятъ свое-то противно мнѣніе и да си искатъ правдины-ты, кога-то слѣдъ 50 години, като ставъ при царя Теодосія Малаго точно противу Константинопольскаго епископа Несторія за неговѣ-тъ поѣвившижъ ересь, Третія-тъ Вселенскій соборъ въ самыя-тъ Ефесскій градъ, гдѣ-то присѣтествовахъ 200 святы отцы, между кои-то троица Папски намѣстници, двоица Восточни Патріарси (Александрійскія-тъ и Іерусалимскія-тъ), и Ефесскія-тъ Митрополитъ Мемнонъ бѣхъ най-отлични-ти, представися едно такога жалованіе отъ странъ на Кипръскія-тъ архіепископъ и негови-ты подвластни епископи противу Антиохійскія-тъ Патріархъ, зашто-то противу старыя-тъ обичай подтвержденный отъ Апостолскы (1) и Соборны (2) правила той искалъ да ся мѣси въ тѣхнѣ-тъ епархіѣхъ и да ѣ ржкополага Епископы-ты, когато по истыя-тъ старый обичай тая правдина принадлежала само на Кипръскы-ты епископы; и Соборъ-тъ безъ да гледи хатяръ на Антиохійскій-тъ Патріархъ, рѣши че той немалъ никога правдинѣ да ся мѣси на реченѣ-тъ Кипръскѣ епархіѣхъ и оставили владычіе-то на тая Епархія исключительно на Кипръскы-ты архіепископи (3) и тѣй они и до нынѣ ся припознавахъ за независимы и самовластны. Но противу Константинопольскія-тъ архіепископъ ни отъ Ефесскія-тъ Митрополитъ ни отъ другога никого не станяло тога-зи такова жалованіе, ни то пакъ Соборъ-тъ рѣшилъ за него такова пѣщо.

Но не е само това. Четвъртыя-тъ Соборъ, кой-то ставъ при царя Маркіана въ Халкидона въ лѣто 451, т. е. 20 години само слѣдъ Третія-тъ, и въ кой-то присѣтествовахъ 630 святы отцы, между кои-то ся отличавохъ Константинопольскія-тъ, и Антиохійскія-тъ и Іерусалимскія-тъ Патріарси и пять намѣстници Рим-

(1) прав. 35. св. Апостолъ.

(2) Прав. 2. Соб. Антиох.; 3, и 11, Соб. Сард.

скаго Папы Лева, като си свърши други-ты работи, отвори нарочно слово и за Константинопольскаго епископа, прочете 3-то правило на 2-тъ отъ 150 св. стца составленный соборъ и, съ 28-то си правило въ пълно подтвърди речены-ты правдини преимущества на Константинопольскыя-тъ Патріархъ. Это по слово преводъ-тъ на това правило.

П Р А В И Л О 28 Соб. IV.

» Послѣдующе въ-редъ рѣшенія-та на святыты отцы, и припознавающе прочтено-то сега правило на 150 тѣ Боголюбивѣйшѣ епископы, кои-то бвѣхъ ся събрали на соборъ въ время приспомятнаго Θεодосіа Великаго, бывшаго царя въ царствующаго Константинограда Новаго-Рима, рѣшавамы и ни и прогласявамы тыяжде работи за преимущества-та на святѣйшѣ-тѣ церквѣ тогожде Константинограда Новаго Рима. Понесе, зашто стармй Римъ бѣ царствующій градъ, за това и отци-ти благословно дадохъ на престолъ-тъ му преимущества-та кои-то има. Отъ истѣ-тѣ причинѣхъ подвизаемы 150-тѣ Боголюбивѣйшій Епископы, въздадохъ равны преимущества и на святѣйшій-тъ Новаго-Рима Престолъ, благословно разсуждающе че той градъ, като ся е почелъ съ царство и сунклить, и като има равны съ старыятъ царствующій Римъ гражданскы преимущества, стонся да ся ведичае и той и въ церковны-ты дѣла като него, и да бѣде чиномъ второй слѣдъ него.

Такожде рѣшавамы шо токмо Митрополити-ти (1) на Польско-то, Асійско-то и Фракійско-то Правительства, еще же и епископити шо съ въ Варварекы-ты страны на тыя правительства, да ся рѣкополагать отъ предреченныя-тъ святѣйшій Престолъ на Константинопольскы-тъ святѣйшѣ церквѣ; сирѣчь, съкы Митро-

(1) А не сирѣчь и епископи-ти, кои-то остава да ся рѣкополагать отъ тыяжде митрополиты.

молить на предречены-ты Правительства, заедно съ епископы-ты на епархіѣх-тѣ, да рѣкополага Епископы-ты на Епархіѣх-тѣ, какъ-то ся е опредѣлило отъ божественныты правила: а Митрополити-ти на предречены-ты Правительства, да ся рѣкополагають, какъ-то ся рече, отъ Константинопольскыя-тъ Архіепископъ, слѣдъ като стане, спорядъ обичая-тъ, согласно избраніе (на кой-то ще ся рѣкоположи), и проводи писменно до реченаго Архіепископа. „

Ето какъ Цареградскыя-тъ епископъ, като ся въздигналъ първо на Патріаршескы степень равенъ съ папъ Римскаго вешію, а вторы токмо честію отъ вторыя-тъ Соборъ, дало му ся отъ четвъртыя-тъ и іерархическо право надъ Митрополиты-ты Асійскы Понтскы и Θракійскы, и надъ Епископы-ты въ варварскы страны, то есть оныя кои-то ся обладавали отъ различныя Грецьскы и не Латинскы народы пришедшія и приходящія отъ за-Дунавскы-ты мѣста.

Това соборно рѣшеніе ся было одобрило и подписало отъ сичкы-ты святыя и божественныя Отцы, кои-то составляли реченыя-тъ Соборъ, заедно съ самы-ты Асійскы, Понтскы, и Θракійскы Митрополиты и епископы, какъ-то ся види отъ Соборны-ты Дѣянія. Само Папски-ти Намѣстници, боящеся да не бы да ся повреди нѣщо отъ него Папско-то честолюбіе, зашто съкы знае и исторіѣх-та доказва че папа-та, имѣя притязаніе да владѣе надъ сичкыя-тъ Хрістіанскый свѣтъ какъ-то щемъ другы пять за това да говоримъ, не видѣлъ за добро учрежденіе-то въ Цариградъ на едиж равнж съ него Архіепископѣх; за това не само нерачили да подпишуть на него рѣшеніе, понеже имъ зарачалъ писменно, рекли, Папа-та да пазятъ всякымъ образомъ лично-то му достоинство (1) но искали отъ царь-Маркіановы-ты въ

(1) Φιλὰττεσθω τοῖς ἀρχιερεῦσι τοῦ ἡγετέρου προσώπου ἢ ἀξίᾳ πάντοτε τρώσκει
Праξ. Сл. Г. се λ. II 208)

Съборъ-тъ представици да ся уничтожи. А они за да опятатъ добръ работъ-тъ, сторили нарочно на соборъ-тъ засѣданіе и като попытали и обшо соборъ-тъ и особно подписавши-ти, а най шаче Асійскы, Понтекы, и Тракійскы-ты Митрополиты и епископы, и като чюли да отговорятъ сички-ти че *волею и благодареніемъ* подписали, вышеречено-то 28 правило, рекли: « Отъ онова
 « шо ся содѣлало, и отъ онова шо ны отговори съкы отъ Собо-
 « ръ-тъ, разумѣваемы най-напрѣдъ че, спорядъ правила-та, първа-
 « та и изрядна-та честь трѣба да ся отдава, като напрѣдъ, на Бо-
 « голюбивѣйшія-тъ Архіепіскопъ ветхаго Рима; а преподо-
 « бнѣйшія-тъ царствующаго Константино-града Новаго Ри-
 « ма, да има и той исти-ты на честь-тъ преимущества,
 « а въ тожде время да има и официално власть да ржкопо-
 « полага Митрополиты-ты въ Асійско-то, Понтійско-то, и Тракій-
 « ско-то правителства, така шо тии Митрополиты *да ся избератъ*
 « *отъ клирицы-ты, дамаскы-ты (1) и отличны-ты жи-*
 « *тели, ещезе и отъ благочестивѣйши-ты епископы въ Е-*
 « *пархіѣ-тъ.* сички-ты или по -много-то, и да ся назначава о-
 « ный кого-то предреченни-ты покажътъ за достоинъ да стане епис-
 « копъ на Митрополитскатъ церквѣ; а послѣ сички-ти избиратели да
 « ся отнесътъ писменно до преподобнѣйшаго Архіепіскопа царству-
 « ющаго Константино-града, за да го выка, ако ще, тукъ да
 « дойде да го ржкоположи, ако ли накъ ще, да заповѣда да го

(1) Не можихмы шакъ да преведемъ съ едикъ рѣчь Греческя-тъ *κτ. τόρων*, коя-то знаменува онова шо по Французскы казвать *progrégétaires*, по просто-Греческы *οικονομοί*, а по Турскы емлякъ-сахиби сирѣчь они конто-изать свое недвижимо имѣніе, като домъ, нивѣ, лозіе, и пр.— Назначи тукъ мимоходомъ какъ спорядъ ветхыя-тъ обычай, пріе м а л и и м и р ц и - т и участие на епископскы-ты избрація, кое-то дешини-ти патриарси и митрополити злѣ правятъ дѣто не припознавать.

рѣкоположить епитропическы отъ негова странѣ въ епархіиѣ-тѣ. А колко-то за преподобны-ты епископы, които сѣ по градове-ты тѣи да ся рѣкополагатъ отъ сичкы-ты или отъ по-много-то благочестивѣйши епископы на епархіиѣ-тѣ, съ одобреніе-то на митрополитъ-тѣ, спорядъ правило-то на Св. Отцы, и безъ да ся мѣся никакъ на тѣхно-то рѣкоположеніе преподобнѣйшій Архіепископъ царствующаго Константины-града. » Като чюли тыя думы, сички-ти членове отъ Соборъ-тѣ извикали че *това было тѣхно-то мнѣніе, това было достойно и праведно, и това требовало да стане.* И тѣй ся свършила работа та (1).

Истыя-тѣ четвъртый Соборъ въ свое-то седмо засѣданіе, по предложеніе Патріарха Антиохійскаго, согласно съ Патріарха Іерусалимскаго, рѣшилъ че, за да ся дигнѣтъ за напредъ помежду имъ несогласія-та, Антиохійскыя-тѣ да владѣе надъ двѣ-тѣ Финикіи и Арабіиѣ, и Іерусалимскыя-тѣ, надъ три-ты Палестины. И така ся дигнѣло отъ средѣ-тѣ сумѣніе-то що могли да имѣтъ нѣкои дяли, по 7-то правило 1-го Собора Іерусалимскыя-тѣ Патріархъ е нямалъ само честь, или и іерархическѣ власть надъ ныя страны.

Отъ него время насетнѣ сичкы-ты восточны церкви, епископы и Митрополити, хванѣхъ не само да припознаватъ Конегантппополскыя-тѣ епископъ за архіепископъ равенъ честію съ Римскыя-тѣ и имѣющъ право власти и суда надъ Митрополиты-ты Асійскы, Понтскы и Тракійскы и надъ епископы-ты що бѣхъ въ варварскы страны, но хванѣхъ да му въздаватъ и названіе *Патріархъ* даже и *Патріархъ Вселенскый*, какво-то ся види отъ історіиѣ-тѣ, и о-

(1) За да бы ся согласилъ и Папа-та на това рѣшеніе, като да бжде пълновласно, писали му и Соборъ-тѣ, и Патріархъ Анатолий, и самъ царъ-тѣ Маркіянъ писма извѣстятелны побудителны; но той отговорилъ отрицателно, защо тѣй му поносило, понеже Римскыя-тѣ престолъ, кой-то отъ пачала бѣ навикнѣлъ да го почитатъ за верховенъ первосвященникъ, видяше му ся сѣга мжно да припознае и другыго равенъ съсъ него на честь, на степенъ и на власть.

Но папата немаше никое право да псложи себе си по-горѣ и отъ соборы-ты, и да имъ заповѣда. За това и на той-зи предметъ несогласіе-то му не ся причете за нищо предъ соборно-то рѣшеніе.

собно отъ различни документи пятого собора въ Іустиніаново время (553 л.), разныхъ императоровъ и самаго Іустиніана; ся разумѣва. А въ правила-та на 6-тъ соборъ даже и не ся именува инакъ освенъ *Патріархъ*.

А освенъ презваніе-то *Патріархъ*, Константинопольскому Архіепископу ся даватъ и титли *Всесвятѣйшій Πατριάρχης* и *Вселенскій Οἰκουμενικός*. — Първъ-тъ му ѣ далъ най-напредъ Антиохійскій Патріархъ Макарій въ 6-тъ Соборъ (680 л.) А втора-тъ му ѣ далъ най-напредъ Антиохійски-ти Клириди и Цариградски-ти православни при царя Іустина (518—527 л.) а отъ тамъ на сегоднѣ послѣдова сѣкога да му ся дава; така Іустиніанъ Великій въ свои-ты *новеллы* и *едикты* и първо такъ прозваннаго Іоанна Каппадока, и неговы-ты пріемници Еуфанія, и Антима, и Уина, и Евтухія, все Патріархы *Вселенскы* гы называва; и тѣй тая титла имъ ся тука іагко утверди, що въ 7-тъ съборъ и самъ Папскыя-тъ Намѣстникъ Петръ *Вселенскы* назова Цариградскаго Патріарха Тарасіа.

Тая послѣдня титла *Вселенскій* не му ся е дала извѣстно за да покаже че ималъ нѣкожъ власть надъ спичкы-ты вообще церкви Хрістіанскы, защо то бы было и лѣжа и противно на правила-та, какъ-то выше видѣхмы; но му ся е дала въ знакъ чести, спорядъ тогашнія-тъ обычай да трупать почтителны титлы, или благословны или на връхъ всяко лице, духовно или гражданско, което щели да почитхть. Така и мнозина Греческы царіе, ако и да не сж были царіе вселенной, но сж носили титла *Владыкы Вселенскаго* (1).

(1) Или сж зовали царі и Господари на мнозина именно народы, кои-то сж были совсѣлъ независими отъ нихъ. Ето на пр. една такава титла Іустиніана Великаго: *Ἀρχιεπίσκοπος Καίσαρος φιλοχριστός, Αλαμηνικός, Γοτθικός, Φραγκικός, Γερμανικός, Ἀττικός, Ἀλβανικός, Οὐκρανικός, Ἀρμενικός*

Б О Я Н А

или

т р ы б и с е р ы

п р о д љ ж е н і е

Тъгда ся нажали майчино ѝ сърдце съ дълбоко чувствително осъщаніе; попѣже тыя гледаше и знаеше, че дреха ѝ бѣше чърно-пѣстра. Нагаждаше отъ Боянины рѣчи ѡявленіе и дѣйствиe небесныхъ Ангель. Тыя като говораше съ Боянъ бързо, прѣтиснахъ ѝ ся ѡгко гърды, что-то ѝ ся прѣкъсна говорѣ При това тыя бѣше весела, кату чу, че обявляватъ ясны-звѣны на высокій църковный стѣмпъ, Р о ж д е с т в о Х р и с т о в о . Кату щѣне да отиде Бояна на църквѣ, поныта майкѣ си: « Ты, каквото ми са видишь, болѣстна ли си? ты си тѣй прѣблѣдяла и повърнала чтото мя страхувашъ; останн, любезна тукъ, а азъ щѣ утида сама, и кѣгда-то ся върнѣж, то щѣ ты намѣрѣж пакъ здравѣж, защото азъ шѣ ся моляж за тѣбя при стола Божій! » — « Ноче петрѣба да почувствовамъ най-добрѣж радость моіеого живота ! » — Отговори майка ѝ — « само мя остави да додж съ тебѣ; Богъ ще мя подкрѣпи. Нѣ, Бояно, моѣа смърть приближава; ты не ся плаши, азъ и слѣдъ смърть-тѣ съмъ при тебѣ. Видишь ли, азъ ся прилядихъ да ти кажѣж сега тѣжъ послѣднѣж тайнѣж ! »

Боѡана щеше ѡще да говори, нѣ майка ѡ ѡе улови за ракъ и трѣгнѣ на цѣрквѣ. У цѣрквѣ бѣхѣ всички дѣвицы у бѣло облѣчены, и съ разны украшенниѣ накичены, а сама Боѡана, мисляше майкѣ ѡ, бѣше в' жалостно облѣкло облѣчена. Гледѣй чудо, Боѡана остави свое мѣсто, и кату отиде кѣмъ олтарѣ, засвѣтихѣ ѡ ся дрѣхы тѣѣ бѣло, като слычяны зары, а на вратѣ ѡ висѣше една златна вѣрска съ тры бѣсеры отѣ такѣхъ свѣглость, что-то тѣѣ распрѣснѣхѣ по цѣлѣ цѣрква угаситѣ свѣглость отѣ умилѣтѣ краскѣ. Щастлива майка слушяше окол' себя си, че шюшне гласѣ: » Коѡа ѡе она малка дѣвица, коѣ колничѣ тамо кату ангелѣ, и облѣчена ѡе като душица кѣгда ся възнясва? » — Тѣгда тѣѣ ѡ припаднѣ и умрѣла ѡ занесохѣ вѣ дома ѡ. — Боѡана убо, като ся прѣчясти прѣдѣ олтарѣ и като ся повѣрнѣ назадѣ, пожатѣ на лице; понѣже тѣѣ позна, че чѣрны краскы на нейнѣ дрѣхѣ изьявлявахѣ жялостѣ. Тѣѣ излѣзе отѣ цѣрквѣ на вѣнѣ и видѣ ликѣ своеѣ матери, кой вѣкы бѣ умрѣлѣ. Той ся прѣмърджеляваше окол' ѡ кату непоносно поѡявление, и тѣѣ послѣдова пѣтешествие ѡяка, кой ѡ отведе на съвсѣлѣ ней не познаты прѣдѣлы.

У еднаѣ гѣстѣ шюмѣ отѣ високо страховиты шустящѣ дѣрвета изгуби тѣѣ освѣтленнѣй ликѣ, и кату ся по-обѣрнѣ страхливо на-самѣ на-тамѣ околѣ себя си, съглѣда тѣѣ подѣ едно дѣрво хростово на единѣ голѣ камѣкѣ, че стоп единѣ младѣ момѣкѣ кой хвѣрляше околѣ си мѣтны поглѣды, и дѣржяше от-прѣдѣ си отворенѣ книгѣ. На това дѣрво обаче видѣ тѣѣ единѣ буѣмакѣ. Младѣй момѣкѣ не моѣа да осѣти, че му ся приблиѣжава Боѡана. Тѣѣа мисляше да иде при ѡнеѣ и да ся поразговори, обаче той си затвори книгѣ не поволно и рече: « вѣра ѡе лудостѣ, и едно същество не дава това; на добрѣ, азѣ щѣ живѣхъ спорѣдѣ желаниѣ, коѡа изисква всякѣй сегашнѣй день! » Кату чу Боѡана тѣѣ рѣчи, уплаши ся и щѣше да бѣгнѣ, обаче немоѣяше; и тѣѣѣ колничѣ долѣ

и почна да ся моли Богу. Сѣга ся исправи младый момакъ и видѣ ѿ молящы ся. Той стоѿа прѣдъ неѿ, кату че бѣше съ мирнѿ силѿ смуждентъ; негови свѣтлящи очи ся бѣхѿ управили право на Боѿанины бисеры и проговори: « не ми дозволявай да пытамъ коѿа си, нѣ поклони ми синкасты твой бисеры, кои носишь на прѣ-красный си вратѣ! » Боѿана не виждаше никаквы бисеры, и проговори съ трепѣрящый гласъ: « възми си ги самѣ! » Младый момакъ ся доближи съ блаженъ погледъ и гледъ кату ся достѣгнѣ той до нейны гърды, клѣкна долѣ и дѣржаше у прѣкрѣстены си рѣще ѿднѣнъ синъ свѣтлящъ бисеръ на горѣ, и ся моляше Богу. И Боѿана видѣ бисера. Слѣдъ това тѣя ся видѣ загървѣ-тѣ като отъ облакъ, и пакъ видѣ лика на своѣж сочящъ майкѣ. Майка ѿ вървеше хитно на прѣдъ, и Боѿана лѣ слѣдваше, а у сърдце ѿ владѣеше мирна жѣлость.

Боѿана доде на единъ высокъ брѣгъ. Тукъ ся раздвоихѿ облацы, отъ кои бѣше обиколена тѣя, и прѣдъ неѣж лѣжаше една пространна благословенна земля, изобилна съ живость и цвѣтовы. Тѣя изгледваше кату ѿднѣж стаѣж краснаго райѣ. Майчиный ликъ от-страни къмъ ѿднѣж усамленнѣж колибѣж и исчезнѣж отъ колибѣж вратѣж, кату че влѣзе вѣтрѣ. Боѿана слѣдвѣ, и кату влѣзе въ стаѣж, видѣ при баща си три-тѣхъ умрѣли дѣтца, кои бѣхѿ умрѣли прѣдъ баща ѿ, и бѣхѿ и братья и сестрицы. Майкѣ ѿ и дѣтца колничяхѿ на земнѣж, и бѣхѿ ся наслонили ялащы на одѣра, а не о-стѣихѿ какъ влѣзе Боѿана вѣтрѣ. Таѣж колиба бѣше пълна съ скѣрбъ сиромашкѣж, а Боѿана желаше да ся утѣши изобилно съ помощь-пейнѣж; обаче тукъ ѿ ся показа противное. » Ахѣ, кой ще ны помогне? « въздишаше майка ѿ на горѣ и чупяше си рѣще—« Оный, кой всякому помага! » отговори бързо и тихо Боѿана, кату че ѿ ся вѣспрѣхѿ рѣчи отъ само себя си съ нѣ-комы святѣ силѣж. « О, и ты си нажѣлена! » отговори майкѣ ѿ, къг-

да-то ся издигниж, а дѣтна глѣдахъ укамыненны на горѣ. « Твое обаче облыкло те копринило, и зелени бисери, что носишь на гърды си, съ знакъ твоего изобилства и твърдѣ оцѣнены, отъ колкото сме мы стужали! « Сега съгльда Бояна свои зелени бисеры; тыгы откачи и прѣдаде спротнои матери, и катугы майка и показа дѣтемъ, засвѣтли ся на около все пространство съ златиѣ и сребриѣ свѣтлость. Бояна же рече: » благодари за дара Божий и азъ утивамъ да търсеж моиѣ любезиѣ майкѣ на далѣко! »

Бояна излѣзе хитно отъ врата на вѣпъ, зашто примѣти у свое сѣрдце чезиѣ за майкѣ си, что-то ты въздышаше: » Ахъ, кѣгда щѣ до' при тебя! « Кѣгда-то ты излѣзе отъ жялостиѣ колѣбѣ, лежаше гѣста мѣгла врѣху землѣ, и неможаше да намѣри и съгльда нѣкакъвъ предмѣтъ у прѣкрасиѣ долиниѣ; нѣ и ликъ нейныи матери не и ся показа вѣкы. Съ стѣгнито сѣрдце хиташетья прѣзъ житный дымъ напрѣдъ. Кѣгда-то обаче ся раздигниж мѣгла, Бояна ся намѣри у едниѣ пустиниѣ. Сълице огрѣж жешко землѣ; ни гдѣ ни гдѣ не ся виждаше нѣкакво дръвце; все пѣсакъ и блатъ; силна жиность ся залѣпи на языка и потна уморнось прѣби прѣзъ ставицы и. Ты бѣше откѣснѣла отъ уморнось и залиташе да падне. Тукъ съгльда задъ едниѣ пѣсчаниѣ Камѣчаниѣкъ продължителны стѣны, мѣжду кои ся развѣиваше приѣтелскы зѣлена моравъ. „Тамо ще бѣде нѣкакъвъ изворъ!“ въздышаше ты, и кѣгда ся приближи, кето че видѣ, гдѣ тѣче бистра водница подъ палновыи дѣляръ, и обаятелна травница покрываше земля. При извора убо съгльда ты че стои едниѣ человекъ съ ипольжытѣ косъ; не сви очи сѣ бѣхѣ на чѣргожили тѣмно, а на лице му можеше всякый да прочте, че на неговѣ душѣ почива изгубенъ животъ, злоба и кѣтво-престѣжлѣшиѣ, и че той съ отчѣжнѣиѣмъ мыслаше за вѣчнось, и свирѣпа помышлѣния ся търкаляхѣ на сѣрдце му. Бояна обаче не почувствова никакво досаждѣнѣ,

нѣ ся приближи съ радость да види чловѣка, кого поздравя съ ласкателни подсмивки. Той убо чловѣкъ не можа да приѣмне погльдѣ бого-боязливыѣж жялости, мирнаго снокоиствїя и святаго-жаланїя, съ кои бѣхъ напцлнены Боянны очы, погльдѣ и облякло; той си стана и отиде напрьдѣ. Бояна ся напи отъ извора и колничы ся помоли Богу. Това кято видѣ чловѣкъ—тѣ върнѣ ся назадъ и паднѣ от-прьдѣ и, промърмора же растрыфра-но: » О, ты ангеле, дозволи ми да пиши чървени бисеры, что почи-вать на твои гърды! « той си простря ржце и посегиж, нѣ гльд! той заплака като дѣте и шепнеше : » моли ся, моли и за меня! « Сега ся заблѣцияхъ тървени бисери на Боянны гърды, и хвърляхъ растящы зрацы на горѣ по лице ѣ, и у свѣтлость прѣобразенїя погльдиж ты на горѣ кѣмъ небо и видѣ ликъ своя матери обиколены съ ангелы, у ржкѣ ѣ умрѣлаго си баша, кого ты непознаваше. Ангели обаче пѣяхъ пѣсьнѣ бѣлыхъ гялѣбъ:

Тры сж на небеса бжества.

И тры на земля существувать блаженства.

На небо тры лично сжщество,

Вѣра, надѣжда, любовь те краснѣ дрѣха!

Бояна си простря ржце на горѣ и повыка: « О, дезволѣте ми да додж при васъ! » сега си приключи главѣ на землѣ, и ты останѣ мъртва на поржчине раскаевшаго ся грѣшника, кой колничаше по край цѣлѣ. Той чловѣкъ кѣ погрѣба при извора, и съгради си їеднѣ колибѣ подѣ палмово дърво, у коѣж живѣ до смърти. Бояннѣ обаче праведнѣ душица отиде съ Ангелы въ градинѣ вѣчнаго блаженства.

Превелъ отъ Нѣмскы
Петръ В. Оджаконъ

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

THESE ARE THE
HONORABLE MEMBERS

Съвременна лѣтопись.

Какъ-то е всякъ годишъ обычая-тъ, Н. И. В. Султанъ-тъ въ Вгорникъ 25 Августа (8 Мухарема) отиде и тж-з' годишъ на Высокъ-тъ Портъ за посѣщеніе по случаю на започенваше-тъ, съ настоящія-тъ Турскій мѣсець *Мухарремъ*, на новъ-тъ Оттоманскъ годишъ, коя-то ся отвори на 18 Августа. Тамъ въ голѣмъ-тъ Танзиматскъ стаѣ като го посрѣщивахъ и дочакахъ съ обичайны-ты почителны обряды сички-ти царскы почетители, сановници и чиновници, тронца отъ Секретары-ты на Негово И. Величество четохъ три царскы заповѣди, за кои-то и самъ Царь-тъ каза послѣ нѣколко обяснителны рѣчи.

Отъ тья заповѣди първа-та е много важна за сички-ты вообще подданицы. Тя казва че продажба-та и купуваніе-то на недвижими-ты имѣнія, спорядъ днешны-ты законы, были забыколены съ твърдѣ много формалны мѣчпотіи и затрудненія, и ся зимало за тѣхъ и твърдѣ много харчовы, та за това ставал и твърдѣ мѣчно. Слѣдователно заповѣда да ся промѣни законъ-тъ на тья работы, като да ся улеснятъ хора-та въ продажбъ-тъ и купуваніе-то на тья имѣнія.

Вгора-та казва че пристанище-то на островъ-тъ Имвросъ трѣба да ся направи, като да могатъ и голѣми кораби да приставатъ и да прибѣгнуватъ въ него во время пужды.

Третія-та обажда че ся наредили нови правители на островкы около Родосъ, кои-то до днесъ немахъ особно правленіе.

Но друго много по-гольмо добро що направилъ Н. И. Величе, като ся ожалилъ и умилостивилъ за бѣдно-то и неблагодарно-то состояніе, въ кое-то ся до пылъ намѣряли жители-ти въ Босиѣ и въ Херцеговинѣ отъ странѣ на тамошны-ты доли саво-виницы, кои-то правили различни неправды и злоупотребленія, издалъ и проводилъ нарочно царскы ферманъ, кой-го ся чель по списки градовы и села, и повелѣвалъ строго да престаиѣтъ тѣ злоупотребленія, и да ся змиѣтъ мѣрки като да ся управляватъ по нынѣ вси, мали и велики, богати и сиромаси, Турци и Христіане съ равнѣ законность и праведность. — Това показва колко Н. Велич. ся грижи всякога за добро-то на подданы-ты си, и ны дава новы причиноѣ да ся молимъ деѣж и пощѣмъ за здравіе-то му.

Царска-та милость е толкова голѣма що, ако и да съ ся показали Гръчски-ти жители на острова Крита достойны за строгы наказанія въ свои-ты новы послѣдни мятежи, злодѣянія, и враждебны движенія противу свои-ты сожители Турцы и помѣстны власти, царско-то обаче Правителство ся іави доста благосклонно като да ще да повѣрва извиненія-та що съ нѣкои жалбы представили, и испрати онъ-зи день въ Сѣботѣ 29 Августа Н. С. Хариджіе Киприби Кабули ефендія пълномощенъ Коммиссаръ, мѣжъ ученъ и способенъ, за да испыта какъ е и що е работа-та, и да премирнѣ жители-ты, и уведе помежду имъ преждниѣ-тъ покой. Мыслиѣтъ че Критски-ти Христіане ще ся покажѣтъ и сега разумнѣ, и не ще дадѣтъ, съ упокорность-гѣ си въ непокорство-то, праведнѣ причиноѣ на Царско-то Правителство да употреби сръщо нихъ орѣжія-та на войскы-ты, кои-то е за такѣвъ случай на мѣсто-то проводило.

На горѣ-гѣ Ливанъ и въ Бейрутѣ ся породили пакъ тѣя днѣ

кавгы и крамолы, и станѣли даже и оружии ударенія и кръвопролитія между тамошны-ты разновѣрны и всегда един на другы враждебны жители. Дрюзы Мюсюманн Схизматицы, и Марониты Христіаны Моподелиты присоединены на Западнѣ-тѣ Католическѣ церкви. Тамошныя-тѣ Валія Уршидѣ паша ся много трудилъ дагы премирнн по до нынѣ не можилъ да свѣрши нищо, аче да видимъ що ще стане.

Отъ другѣ странѣ ся научавама че въ Сърбіи, Князь Милошъ щялъ да свыка новъ народный Соборъ *Скупщинѣ*, за да тури наредѣ нѣкои-си работы, и че за това издалъ даже потребны-ты заповѣди за да ся избержтъ отъ народа членове-ти Соборни, кои-то щели да бѣдѣтъ числомъ 389, сир. по 4 на сто отъ оныя кои-то плащатъ данокъ, Сърби или посьрбени, поведепіемъ непорочни, и возрастомъ на 40 години. Тая скупщина щяла да ся отвори на 8 Сентября въ день Рождества Святыя Богородицы.

Какъ-то тука Българе-ти испросиха отъ царство-то позволеніе да сы направятъ своѣхъ Българскѣхъ церквѣхъ за да разбирають что ся чете и пѣе по Българскы, понеже въ другы-ты четѣтъ Гръцки, така ны казва Гръчскый Вѣстникъ *Вѣзантисъ* че и Греци-ти испросили позволеніе да си направятъ въ Петербургѣ Гръчскы великолѣпенъ Храмъ, за да си четѣтъ въ неѣхъ и пѣѣтъ по Грочоски и разумѣвать, понеже другы-ты церкви сѣ Русскы; а за него храмъ Н. В. Русскый Императоръ Александръ имѣ подарилъ едно обширно мѣсто въ градѣ-тѣ, какъ-то и на Българы-ты покойный Князь Ст. Вогоридѣ имѣ бѣ подарилъ домъ-тѣ си при море-то на Фенерь. Това доказва колко разумно и полезно смыслили и сторили за народѣ-тѣ оніе Българе кой-то най-напредѣ станѣли да искать своѣхъ церквѣхъ въ Цариградѣ, и колко іоше по-добрѣ струвать оніе кои-то днесъ ся трудять дѣломъ и словомъ за направѣ-тѣ ѣ, понеже ако да не бѣше добро и полезно такова едно дѣлю, Гръ-

ци-ти не сяхъ да ги подражайтъ въ Петербургъ. Но, мили бра-
тія! Знаете че трудове безъ нары не вършатъ, и че вси трѣба да
помогнемъ малко много, като да се направи църква-та, за коѣ-то
но настоящему отъ ревность народна подвизаеми сами Ефори-ти
ѣ харчатъ отъ кесіѣ-тъ и правятъ темелы-ты. Инакъ, ако мы
не мръднемъ и не имъ дойдемъ на помощъ, страхъ мя е че Гре-
ци-ти, кои-то юще не сѣ захвацѣли, ще си направятъ църквѣ-тъ
въ Петербургъ, а наша-та ще да остане назадъ, аче сетѣ кой
ще има очи да гледа Свѣтъ-тъ.

На 12 и на 22 сего мѣсеца два вечера презъ нощъ-тъ ста-
нѣхъ тукъ на Хаскьой два силни пожара, кои-то изгорихъ до 1000
кѣщи Еврейскы, и оставиха голы на пѣтъ-тъ толкова фамиліи, ко-
и-то немахъ дѣ главѣ да преклонятъ, ни съ що да се нахрапятъ
и облекятъ. Чрезъ ходатайство-то на почтениѣшнія-тъ и пребога-
тыя-тъ Евреинъ Г. Камондо, Н. И. В. Султанъ-тъ имъ проводи ча-
джры, и има надѣждѣ че благотвореніе-то му не ще остане до
тамъ. А Г. Камондо, не само хранѣ и нары имъ раздаде въ пѣр-
вы-ты дни, но свыкавъ Еврейско-то собраніе представи имъ че
трѣба сѣкы да помогне на това голѣмо злощастіе, и тѣѣ сички-ти
ся показали усердни на това добродѣтелно дѣло, потщали ся да
поднинятъ кой колко можилъ, и изведѣхъ ся събрали до 150,000
гр. ! и казватъ праведно че ще сѣ съберятъ и юще. Едно такова
усердіе къмъ благодѣніе-то прави почестъ голѣмъ Г-ну Камонду,
а юще по голѣмъ и на благосклонны-ты спомощицы, и мы наче-
ртаваме тука сіе красное дѣло, за да видятъ наши-ти имотни Бѣл-
гаре и помыслятъ че ако Евреи-ти толкова согласно и усердно
помагатъ за добро-то, колми наче трѣба да помагамы ии Христіа-
не, а най-много кога тая помощъ ся относи до Божіе, и Свято дѣ-
ло като направа-та на вышереченѣ-тъ Българскѣ църквѣ, коя-то
става за общъ ползъ и добро на сичкыя-тъ народъ.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДНЕВНИКЪ

Кога-то всякий гледа да види що ще ся рѣши въ Цурихскѣ-тѣ Конференціѣ и що ще излѣзе отъ неѣ толкова за утверженіе-то на общія-тѣ мирѣ, колко-то и за наредбѣ-тѣ и устроеніе-то на Италійскы-ты работы, за кой-то ся представлявать толкова вънкашны и вхтренны мѣчнотѣ и затрудненія, и за кой-то ся много говори въ вѣстници-ти, речена-та Конференція ся види че прави много тайно разговоры-ты си, та не може человекѣ да ся научи нищо вѣрно, зашо и колко-то ся говори за тѣхъ въ вѣстницы-ты не е вѣобще писано освенъ по просто догаданіе. Того ради и мы за тѣхъ нищо по настоящему не щемъ да кажемъ, и ще чакамы да ся научимъ нѣщо на здраво а четога.

Но между това Италійски-ти Княжества си вършатъ на стра-нѣ работѣ-тѣ, и вмѣсто да чакагъ що ще ся рѣши за тѣхъ въ Конференціѣ-тѣ, съставили сѣ си общы народны съборы, и сѣ си явили чрезъ тѣхъ мнѣніе-то какъ народи-ти имъ никакъ не были благодарни да ся завѣригъ при тѣхъ предни-ти имъ Князьове или Воеводы, а искали да даджъ сами себѣ правленія кой-то имъ сѣ угодни. Слѣдовательно ти рѣшили че речени-ти Князьове и наследници-ти имъ били веке испаднѣли отъ княжескы-ты си въ Италіѣ правдины, и немали право да ся завѣригъ веке никога на мѣсто-то имъ. Такива собори и рѣшенія станѣли уже въ Флоренцѣ (Тосканѣ) и въ Моденѣ, гдѣ-то освенъ това изрекли че щеніе-то на тѣя двѣ Княжества было да ся съединягъ съ Сардиніѣ. Такова соединеніе желали и жители-ты на Пармско-то Княжество, а отъ Папскы-ты области въ Болоніѣ привикало ся соборѣ кой-то щялъ наскоро да ся отвори, за истѣ-тѣ цѣль. Речени-ти двѣ Княжества опредѣлили даже и по едикъ епигропѣ за да пойде на Парисъ да представи царю Наполеону народно-то желаніе, отъ кой-то

епітропіи Моденска-та уже тръгнала на 17/29 сего, а Тосканск
та ся готвила до тръгне. Освєнь това казвать че между тѣхъ
жества и Болоніѣ ся была свързала една взаимна обѣзаниос
за да ся упржтъ оружіемъ на всяко пѣкушеніе кое-то бы
рили речени-ти князове за да ся завържтъ и устаноятъ пакъ
мѣсто-то имъ, а за това събрали даже до 50000 войскъ.

На това отгорѣ вѣстници-ти ся пытатъ какво ще стане
работа, и да ли подписавши-ти условія-та на Виллж-Франкъ
употребятъ най-сетѣ и оржжіе за да насилятъ тѣхъ страны
пріемжтъ речени-ты свои Князове спорядъ що ся ясаго
тѣхъ условія? И нѣмски-ты вѣстници, особито же Франкфортскі
ятъ смѣло казвжтъ че Австрія ужъ за това была отстъпни-
бардіѣ, като да си зъмжтъ пакъ Князове-ти Княжества-та, е
слѣдователно, ако трѣба и сама Франція щяла да ся полуд
прати войнство за да ги подкрѣпи и уведе. Но Французски-ти
Англійски-ти и Русски-ти на това ся несъгласяватъ, и искатъ,
Кажтъ даже че было положително писано въ условія-та на Ви
лж-Франкъ какъ ни Франція ни Австрія не ще ли да ся помѣст
войнственно за да ся уведжтъ пакъ въ Княжества та речени-
Князове. А при това казвать че, кога-то Комитъ Липати гра
началикъ Пармскій отишьтъ на Парисъ и ся представилъ предъ
царя Наполеона за да му обѣяви благодареніе-то и добры-ты е
дѣжды на мѣсто-то, царь-тъ му реклъ: « Кажете на люди-ты е
« и-то ви съ при мене проводили, че мои-ти оружія нема
« сторятъ нигога насиліе на щеніе-то имъ, и нещъ да позво
« и на никоѣж чюждъ силъ да вы прави насиліе » Слѣдовате
заклучавжтъ че царь Наполеонъ въ условія-та на Виллж-Фран
кж не ся былъ задължилъ на друго освєнь да противодѣйств
на тѣхно-то завращаніе, и да употреби, ако трѣба свое-то и
ственно вліяніе за да бы ся склонили жители-ты да вы пріемж

Князьове-ты, кое-то и сторилъ той като пратилъ нарочно на мѣсто-то челоуѣцы искусны и отличны, като Г. Г. Рейсеги и Колита Поціатовскій за да ся мѣхъжъ да предумать и увѣщають хора-та, но не можими. Согласно съ тыя, единъ отъ правительственны-ты Парискы Вѣстницы, К о н с т и т ю с і о н е л ь , писалъ най-сетѣ на 18/30 Августа едижъ замѣчательнъ статіѣжъ, на коуж-то въ кратцѣ мысль-та была тая:

Императоръ Наполеонъ като пріе на Велиж-Франкж да си влѣзхъ пакъ въ Княжества-та ветхы-ты Княжескы фамиліи, проводи на мѣсто-то хора да расправятъ че е добро да ся спогодятъ съ Князьовы-ты си и да ги приемижъ; и ако не можн да стори нищо, той пакъ ся юще не отчайва отъ всякж надеждж за успѣхъ, и ще испълне до конца своя-тж безинтересна, длѣж-ность. Но ако бы да не сполучи да соедини Князьовы-ты и народы-ты въ едно взаимно согласіе, той нема намѣреніе да насили ни едны-ты ни други-ты. Негово Величество пе ще да послѣдова ветхж-тж Австрійскж политикж на коуж-то обычая-тж да ся помѣся войниственно въ Італійскы-ты дѣла сега престанж за всякога. Мы, каже, дадохмы на Італійскы-ты народы совѣти, които мыслимъ да сж мудри и разумни; ако не щжтъ да слушать, мы щемъ да ся оскорбимъ, но не можемъ и да имъ ги натоваримъ съ силаж. Італія ни е длѣжна за независимость-тж си; мы нема да ѣ зъмнемъ днесъ щото ѣ смы дали вчера.

Тая Конституціонелъва статія ся похвалила отъ почти сичкы-ты Англійскы вѣстницы; М о р п и г ь П о с т ь Лордъ Пармерстоновъ вѣстникъ хвали и той Наполеоновж-тж твърдость, и прочютыя-тж Т а и м с ь казва че дѣло-то было веке свършено, единство-то Італійско ся было оздравило, и Французскыя-тж Императоръ можилъ сега да рече: « Італія ми е длѣжна за своѣж-тж независимость. »

Това като е тъй, и като жители-ти Италийски на оныя страны сж учредили привременны-ты свои правительства толкова добры и разумны шо, какъ-то исповѣдувать сички-ти правосудни вѣстници, все шо правять и все шо членове те имъ говорятъ е добро, чинно, и похвално; и сочи само къмъ общъ-тж Италийскъ ползж, безъ да позволявать никакъ на бунтовническы-ты и развратны-ты лица и духовы да ся пяххжтъ помежду имъ и да ги повредять предъ общо-то Европейско мнѣніе, не остава намъ друго да сторимъ освенъ да пожелаемъ шо рѣшенія-та на Цюрихскъ-тж Конференціѣ да бжджтъ и тѣ съгласни съ тѣхны-тѣ желанія, като да ся оздрави и укрьни миръ-тѣ изведиѣжъ за дълго время, зашо инакъ предвиждамы че можжтъ да станжтъ лошееш работы въ това мѣсто, и да ся побърка миръ-тѣ твърдѣ злѣ.

ТЪРГОВСКИЙ ДНЕВНИКЪ.

Една дописка отъ Адмиръ до вѣстникъ-тѣ Сѣверъ (Le Nord) дава любопытны нѣкои статистическы подробности за движеніе-то на Търговіѣ-тж въ Грьчско (Елладж), презъ 1858 л. какъ-то и за различни-ты произведенія того мѣста, кои-то не е безполезно и за насъ да помѣстимъ тука. Таквызи статистическы подробности сж наистинж много полезны въобще за трговіѣ-тж, и быхми были много щастливи, ако бы можилъ нѣкой день и представимъ такыва и за наше-то собственно отечество Българіѣ, какъ-то и за сичкж Турціѣ. По нещастію въ Турціѣ не е станжло до нынѣ обычай да ся обнародувать такыва общи за трговія-та ѣ и статистически извѣстія, какъ-то ся обнародувать непремѣнно по сичкж Европж. Ето впрочемъ речени-ти подробности

« Въ лѣтъ 1858 внеслося е въ Грьчско стока за 40,405,341 драхмы, а ся е изнесло за 25,024,008. Ако сравнимъ тѣ

количества съ оазя на т. 1857, ще намѣримъ че внесена-та стока ся умножила до 3,769,106 драхмы, а изнесенна-та до 662,051.

« Ето една таблица на стоки-ты кои-то сж ся размѣнили отъ Гръчъско съ по-главны-ты Европейскы страны.

	<i>Внесено</i>	<i>Изнесено</i>
Англія	9,877,116	10,509,924
Австрія	7,847,508	3,856,795
Франція	7,008,095	2,559,341
Неаполь	1,576,749	163,912
Олланда	1,354,624	51,516
Руссія	1,163,630	556,857
Туркія	7,852,219	4,247,871
	<hr/>	<hr/>
	36,679,942	21,946,186

« Отъ сичко-то внесено, Англія, Австрія, Турція и Франція представляватъ 4/5-тъ части, кога-то въ л. 1857 представлявахъ само 5/6-тъ; а отъ изнесено-то, тѣ зематъ 7/8-тъ части.

• Ето сега по главни-ти видове отъ изнесенъ-тъ стокажъ.

Най-първа-та е Коринѣско-то сухо гроздіе (стафиди) отъ кое-то на 1858 ся изнесло 62, милиона Венеційскы литры, или за 11,800,922 драхмы; а казватъ че, ако болестъ-та на лозія-та престане, и ако время-то помогне, то бы могло да излѣзе и до 120 милиона литры.— Любопытно е да видимъ що си тегли отъ мытарство-то това произведеіе, кое-то ся толкова трѣси, въ различни-ты Държавы дѣто влазя. Ако речемъ че 1000 литры чинятъ 150 драхмы, ще намѣримъ че въ Англія, дѣто ся похарчи 50 милиона литры, зематъ мытарство до 133 на 100; въ Германіѣжъ, дѣто отходи отъ 10 до 15 милиона литры, зематъ 108 на 100; въ Австріѣжъ, 93 на 100; въ Белгіѣжъ, гдѣ-то ся харчи твър-

дѣ малко, 87 на 100; въ Руссіѣжъ отъ Балтикѣжъ, 90 на 100; Оландъ обаче зема само 7 на 100; и Франція 6 на 10; но по нещастію въ тѣхъ двѣ страны речена-та стока ся харчи твърдѣ малко.

« Слѣдъ Корнѣско-то сухо грездіе идѣтъ коприняны-ты кукузи, кои-то излѣзли до 121,120 оки и чинятъ до 1,783,257 драхмы, безъ да говоримъ за самѣ-тѣ копринѣжъ, коя-то ся оцѣнява до 515,605 драхмы. Тѣхъ произведенія отхождатъ почти сички-ти въ Франція, гдѣ-то влязатъ почти безъ да плащатъ нищо. Шелководство-то въ Грціѣжъ е пріяло голѣмо распространеніе, и не съ четѣтъ тамо до 1,600,000 черницы, кога-то на 1834 плащѣ само 380,000.

« На третия-тѣ редѣ идѣтъ сухи-ты смоквини, отъ кои-то ся продаватъ до 3,109,744 оки за 1,260,037 драхмы, Най-много пзлазятъ въ Мессинѣжъ, гдѣ-то четѣтъ днесъ до 300,000 смоквиняны дървета, когато на 1834 немаше по-вече отъ 30,000. По-много-то ся проваждатъ въ Германіѣжъ, но не малка часть ся поси и въ Руссіѣжъ.

» Приложи на тѣхъ 88,000 кантаря хрисповы коры, кои-то чинятъ 1 милліонъ драхмы, и ся проваждатъ въ Австріѣжъ, Неаполъ и Тосканѣжъ.

« Тютюнъ излѣзлъ до 823,649 оки, чинящы 892,939 драхмы. Едва четвъртъ отъ тѣхъ стокажъ, или 241,724 оки, ся продава въ Англиѣжъ, гдѣ-то за да влѣзе плаща гюмрюкъ 3 шеллины на ливръ; а друга-та отходи въ Франціѣжъ и въ Руссіѣжъ гдѣ-то за влязѣше плаща 6 рубли на пудъ (40 ливры рус.)

« Въ таблицѣжъ виното е 38,918 бжчовки чинящы до 831,749 драхмы.—Санторинското вино, косто ся много проваждѣ въ Руссіѣжъ, пострада отъ умноженіе-то на даможенѣ-тѣжъ, що направи за него тая сила, толкова по-вече що не може аѣ ся бори на ка-

чество съ Францускы-ты вина. Сиятъ ся обаче много днесъ въ Грещѣж за да му улучивать качество-то.

“ Масло-то (зейтинь-тъ) представлява сега първо знаменито количество: изнесло ся е 669,650 оки чинящы 739,794 драхмы, кога-то на 1857 не бѣ ся изнесло освенъ за 56,523 др. Въ Грещѣж ся четхтъ до 800,000 маслиняны дърва, а произведенія-та имъ ся носятъ въ Руссіѣж и въ Турско.

» Мытарства-та дадохъ презъ 1858 л.

За внасяніе	драхмы 3,723,216 26
За изнасяніе	» 719,191 01
За принасяне... ..	» 54,560 61
За скриване ... (качирма)	» 17,501 82
Сичко	<u>4,514,469 70</u>

На 1859 влѣзли въ сичкы-ты Гръчскы пристанища 72,097 кораби кои-то зедали до 157,138 тоннелаты товаръ, и отъ кои-то 65,185 были отъ първоя-тъ чинъ сир. земашы по малко отъ 60 тоннелаты; и 4,631, отъ второя-тъ чинъ, а 2,263 паропловны. Отъ речено-то число $\frac{2}{3}$ сир. 64,573 кораби що земать 1,364,869 тоннелаты, съ Гръчскы; а други-ти, чюжди. Между тья послѣдны-ты най-много сж перво Юнически-ти числомъ 2,857; послѣ Турски-ти числомъ 2123; кѣлко-то за тоннелаты-ты що собирать, Франція ся представлява въ таблицѣ-тъ съ 316,469, а Австрія съ 159,560. Гръчската пандіера на 1858 покрываше 3,920 кораби отъ 268,600 тоннелаты, отъ кои-то 2,660 сж първаго чина, а 1258 втораго. Въ тѣхъ имаше до 23, 128 корабелници »

УЧЕБНЫЙ ДНЕВНИКЪ .

Достопочтенный Г-нъ П. Р. Славейковъ ны е проводилъ отъ Търново кратко но ясно описание на тамошны-ты училища, кое-то съ удоволствіемъ помѣстямы тука за да дадемъ примѣръ и на други-ты учены или учители да ны проваждатъ такыва полезны свѣдѣнія и за други училища.

Негово словесіе излага първи постояннѣ-тѣ программѣ на голѣмо-то Търновско училище така :

ПРОГРАМА И НАРЕДА

на

Търновско-то училище.

КЛАСЪ 1 .

Чтеніе по Българскы.

Чтеніе по Гръцкы.

Практическа Ариѣметика ч. 1.

Священна Исторія, и Краткый Катихизисъ.

Благоправіе .

Чистописаніе .

КЛАСЪ 2 .

Чтеніе по Черковно-Славенскы.

Грамматика Българскаго языка .

Гръцкый языкъ.

Турскый языкъ.

Французскый языкъ.

Начална Географія .

Ариѣметика Практическа ч. 2 .

Пространенъ Катихизисъ.

КЛАСЬ 3.

- Черковно-Славенскый языкъ
Грьцкый языкъ
Турскый языкъ
Французскый языкъ
Пространна Политическа Географія Богоева.
Всеобща Исторія (Введеніе, и Древня-та).
Ариаметика Франкьора.
Догматическо Богословіе.
Турска Исторія.
Чистописаніе.

КЛАСЬ 4.

- Черковно-Славенскый языкъ
Грьцкый языкъ
Турскый языкъ
Французскый языкъ
Математическа и Физическа Географія Месаса и Мишело.
Всеобща Исторія (Средни-тъ вѣкове и нова-та).
Алгебра (до второстепенны-ты уравненія).
Геометрія (Лонгиметрія-та).
Елментарна Фүзика Гано.
Психологія и Логика.
Нѣравственно Богословіе.

КЛАСЬ 5.

- Българскый языкъ
Турскый языкъ
Грьцкый языкъ
Французскый языкъ
Риторика, Поезія, и Метрика.

съ 1-тѣ часть
на Грамматики-ты имѣ.

Словосочиненіе.

упражненія.

Геометрія (Планиметрия-та и Стереометрия-та).

Фузика Гано (продълженіе).

Нѣравственна Философія.

Отечественна Исторія.

« Тъзи и таква-зи е, казва Г-нъ Славейковъ, постоянна-та Програма на Търновско-то училище. »

Послѣ продължава :

« Въ 3, 4, и 5 Класъ, языкоученіе-то си слѣдува цѣла година; а науки-тѣ, едни са свършватъ въ първо-то шестимѣсечіе а други въ второ-то.

« Учители сѣ: Николай С. Михайловскый, Димитрій Александриди, Петко Р. Славейковъ, и Илія Д. Шиваревъ.

« Въ взаимны-тѣ училища са приготвяватъ на свободно чте-ніе, чистописаніе, чѣтъри-тъ дѣйствиа аритметически, и първы понятія по кратка-та енциклопедія; тѣй въ дѣвическы-ты.

« Учители сѣ:

« Въ училище-то при Храма Св. Николая, Никола попъ Василевъ Златарскый, Василь Ѳеодоровъ, и попъ К. попъ Ивановъ;

« Тамже въ дѣвическо-то, дѣвица Анастасія К.

« Въ училище-то при Храма Св. Константина за дѣвойкы-тѣ попъ Димитрій Драгановъ.

« Въ училище-то подъ Баждарлъжъ, Георгій Ивановъ К.

« Въ сичкы тѣ-зи училища са възпитаватъ връхъ 600 младежи обоого пола.

« На учителя-тѣ са заплаща отъ градско-то общество, което подъ особенно попечителство управлява тѣ-зи учебны заведения.

« Частни училища има еще въ предградія-та *Долия-Махала* при табацы-тѣ, и въ селце-то *Маринополе*, кои-то държатъ по единъ взаимень учитель и си имъ плащатъ честно, и въ тѣхъ са набиратъ до 150 дѣца. »

Спорядъ това изложеніе не можемъ да не захвалимъ прилично на честолюбивыи Търновци, кои-то съ свое-то согласіе и съ своѣ-тъ горѣщъ ревность къмъ ученіе-то, учредили сж и поддерживать съ общъ заплатъ толкови училища и учители въ въ мѣсто-то си. Не по-малко сж похвални и предни-ти нхъ учители, кои-то сж устроили и турятъ постоянно въ дѣйствиіе програмия толкова обширнъ и изобилнъ, чрезъ коѣ-то прилежатели-ти нхъ ученици могатъ конечно да излѣзжтъ доста изучени въ сички-ты енкклопедически знанія, като да погзоватъ и сами себе и свои-ты соотечественници.

КНИЖЕВНЫЙ ДНЕВНИКЪ .

Въ вышереченжтъ допискѣ отъ Адниж до Вѣстника *Сьверъ* четемъ и слѣдующы-ты рѣчи :

• Кога-то по Априліа сеголѣта беше тука Великий Князь Русскый Константинъ, Негово И. Высочество посѣти Университетскъ-тъ библиотикъ, и каза че былъ оскорбенъ да види твърдѣ малко Русскы книги въ едно такова всенародно книгохранилище, гдѣ-то имало 100,000 книги отъ сѣкы языцы. Сега ны пишжтъ отъ Санкт-Петербургъ че еликопаропловната фрегата *Иліа Муромецъ*, коя-то ся опредѣлила да пойде ди стои въ Пурей намѣсто корветж-тъ *Баянъ*, щила да носи съсь себе-си единъ богатъ товаръ отъ Русскы книги кои-то Великий Князь Константинъ, Святый Синодъ, Попечителство-то народнаго просвященія, Петербургска-та Академія Наукъ, Русско-то содружество Географіи, корабелно-то попечителство, и различни други учебни заведенія, проваждалъ даромъ на Аднижскъ-тъ библиотикъ. »

Това наистинж удивлетворява Русско-то честолюбіе и Гръческо-то тщеславіе да ся намѣрятъ изобилно и Русскы книги въ

Алинскѣ-тъ народнѣ библиотекѣ по пытамы каква вещественна ше произлѣзе отъ единѣ такъвѣ-зи дарѣ на мѣсто, кому-то жителити, като сички-ти дѣтци не ше могатъ никой никога ни единъ отъ тѣхъ да прочетѣтъ?

Но ти сѣ поне щастливѣ че иматъ ни языкъ-тъ си въ реченѣ-тъ библиотекѣ и въ другы много, книги безчисленны, въ кои-то на прочитаніе-то могатъ наситно да ся наслаждаватъ. А мы сиромаси Българе, какъ-то отъ другы много вещи, тѣй и отъ книги сѣмы съвсѣмъ лишены, и немамы за прочитаніе, освѣнь малкото оныя кои-то ревностенъ нѣкой бы възмогълъ съ премного трудовы и съ тяжкы изживенія да напечати, и колко-то отъ тѣя малко книги бы можилъ сѣкы съ паричкѣ-тъ си да си купи. А освѣнь това сѣкы знае и колко затрудненія посрѣща оный, кой-то бы напечаталъ книги въ продаваніе-то имъ; зацо, като немамы и общы книгопродавцы, каквы-то има по другы-ты мѣста, принуждава ся сѣкы издатель на книги да ся оставя отъ всякѣ другѣ работѣ и да ся товари съ тѣхъ и ходи самъ по села-та и градове-ты или да гы распраща по рѣдки благосклонны пріятели, на кои-то не имъ работа, за да гы похарчи.

Того ради не съ малко утѣшеніе сѣ съсъ время научихмы, че почтеннѣйши-ти Г. Г. Х. Г. Дановъ и І. Г. Трувченъ отворили въ Пловдивѣ единъ Българскѣ Книгопродавницѣ, гдѣ-то ся намѣряли уже и доволно книги за проданъ, отъ кои-то кой-то бы купилъ изведнѣжъ повече отъ 10 оставало му ся една на 10; а кой-то по-вече отъ 100, оставали му ся 15 на 100. За улесненіе на Куновачи-ты, тя Книгопродавницѣ имала и по другы мѣста продалища, като въ Велесско-то училище у Македонцѣ, въ Българско-то у Бессарабцѣ, и въ Цареградско-то у Българскѣ-тъ церквѣ. А за улесненіе на продавачи-ты издатели, тя приемала отгорѣ си продаваніе-то на всякѣ Българскѣ книгѣ съ самъ отъ тѣхнѣ странѣ Заплатѣ на единъ законнѣ Коммисіонѣ.

Отъ книгы-ти, кои-то ся въ тѣхъ Книгопродавницѣхъ намирътъ, мы имамы днесъ предъ очи-ты си пять, сичкы-ти добры и полезны за Българскы-ты училища. Тья сѣ :

1^о Числителница пространна, Т. 1. на 120 стран. 190 сочинена отъ Г-на Х. Г. Данова и напечатана въ Пещѣ на 1859. Тя ся съставлява отъ 1 Введеніе (стр. 1—3), и отъ 4 Отдѣленія, отъ кои-то 1-то (стр. 4—60) говори за цѣлы-ты просты числа безъ наименованіе на видъ-тъ пли вещество-то кое-то тѣ представлявать; 2-то (стр. 61—84) казува за цѣлы-ты именованы числа; 3-то (стр. 85—129) пише за дробы-ты просты и десятичны; 4-то най-сетнѣ (ст. 130—189) съдържава списаніе за отношенія-та, съ размѣрности-ты, и тройны правила. Сичкы-ти тья отдѣленія, доста редовно и іасно изложени, обѣмать, освень потребны-ты правила, доволны примѣры и задачи, като да бѣдѣтъ и читателемъ безъ помощь учи еля лесно вразумителны и да имъ представлявать изобилень обученія предметъ.

— Цѣна си положила на тѣхъ книгѣхъ гроша 12.

2^о Числителница кратка, Т. 1. на 120 стр. 86, сочинена такожде отъ Г-на Х. Г. Данова, и напечатана въ Пещѣ на 1859. Тя ся съставлява отъ 1 Введеніе и отъ 3 Отдѣленія, отъ кои-то първо-то говори за просты-ты числа, второ-то за именованы числа, а третіе-то за отношенія-та, съ размѣрности-ты и тройно правило. Тя книга не е друго, освень просто препечатаніе съ нѣколко сокращенія отъ 2-тѣ първы отдѣленія на пространнѣхъ-ти числителницѣхъ и кратко начертаніе за правила-та и предметы-ты, които ся описвать въ 4-то отдѣленіе на тѣхъ-зи послѣднѣхъ-та. Тя е была направена за первоначалны-ты ученицы, и за оныя кои-то не имѣюще время да ся учать на дълго, желаѣтъ за малко время да ся научать по-нужны-ты дѣйствія на числително-то искусство. — Цѣна-та и е гр. 5.

3^о Пространно Священно Бытописаніе на цркъвѣхъ-тѣхъ отъ ветхый и новый завѣтъ съ 102 изобра-

женія, Т. 1. на 120 стр. 120, наредена отъ истаго, и напечатана такожде въ Пещѣ на 1859. Тя содержава кратчайше описаніе на Історіѣ-тъ Вѣтхаго (стр. 1—68) и Новаго (стр. 69—120) завѣта за употребленіе на первоначалны-ты ученицы, на кои-то за да ѣхъ направи по-вкусителна, занимателна и впечатителна. издатель-тъ ѣхъ украсилъ съ речены-ты красны изображенія, кои-то представляватъ по-знамениты-ты лица, слученія, и чудеса на тѣхъ історіѣхъ. — Цѣна-та на тѣхъ добръ книжкѣ е 8 гроша.

4° Пространый православный Катихизисъ Т. 1. на 80 стр. 108 преведена отъ истаго, и напечатана въ Бѣлградѣ на 1858. Тя ся съставлява отъ едно Введеніе показующе нѣкои прѣдварительны познанія, и отъ двѣ части: отъ кои-то 1-та учи за *Богопознаніе естественно* (стр. 5—16). а 2-та за *Богопознаніе откровенно* (стр. 17—108). Незамы потребѣ да кажемъ колко е полезна и тая Божественна Книжка за первоначалны-ты ученицы, кои-то имать нуждѣ да впечатлѣють отъ рано въ нѣжныя-тъ си умѣ основателны-гы начала на нашѣ-тъ православны Хрістіанскѣ вѣрѣ, кои-то тя книжка содержава. — Цѣна-та и ней е 8 гр.

5° Най-послѣ *Примѣри за краснописаніе на Вѣларскій языкѣ* каменонаписани прекрасно отъ тогожде Х. Г. Данова на 1859 върху 15 листны страницы. Тая много полезна книжка за двѣца-та, кои-то желаютъ да ся научятъ краснописаніе, составивая отъ основны-ты на азбукѣ-тъ черты, отъ нѣколко азбуки съ различны голѣмы буквы, отъ нѣколко избраны примѣры правочителны, отъ двѣ писма, двѣ задѣлжителницы, двѣ мѣнителницы, и три азбуки Французскѣ Гръчскѣ и Нѣмскѣ. — Цѣна-та ѣ е г. 3 1/2.

Препоручавамы тая полезны книжки на Бѣлгарскы-ты училища, и мыслимъ че всякій ще гы намѣри като насѣ и словомъ и веществомъ достойны препорученія.

ВЪ ЦАРИГРАДЪ 31 Августа 1859.

Слѣдатель-тъ
Г. Кръстьевичъ.